

Agrárcenzusok 1895 és 2010 között – célok, módszertani megoldások, eredmények

---

Dr. Laczka Éva,

a KSH főosztályvezetője

E-mail: Laczka.Eva@ksh.hu

A mindenkori teljes körű mezőgazdasági összeírások feladata, hogy képet adjanak a mezőgazdaság termelési eszközeiről, a gazdálkodás legfontosabb jellemzőiről, a termelés eredményeiről, s egyúttal megalapozzák a censzusok közötti évek statisztikai adatgyűjtési rendszereinek kidolgozását. Az összeírásoknak egyúttal messzemenően ki kell elégíteniük a magyar döntéshozók, felhasználók információigényeit és az esetek többségében meg kell felelniük a nemzetközi szervezetek elvárásainak is, lehetőséget nyújtva a nemzetközi összehasonlítások, elemzések készítésére. Mindez akkor biztosítható, ha a statisztikusok az alkalmazott adatgyűjtési technikákat az illető ország mezőgazdaságának jellemzőit, sajátosságait követve választják meg, és a statisztika eszköztárából azon módszertani megoldások mellett döntenek, amelyek – a diszciplína fejlettségének, lehetőségeinek megfelelően – a megfigyelendő jelenségek legpontosabb leírásáról gondoskodnak. Az előzők jegyében talán a XXI. század statisztikusainak sem lehet érdektelen egy rövid áttekintést adniuk arról, hogy a magyar agrárcenzusok miképp tudtak megfelelni a felhasználói igényeknek.

TÁRGYSZÓ:

Mezőgazdasági összeírás.

Statisztikai adatgyűjtés.

Statisztikatörténet.

A rendszeres mezőgazdasági adatgyűjtések közel kétszáz éves múltra tekintenek vissza. Az 1828-tól végrehajtott felmérések a földhasználatra, a növénytermelésre és az állattartásra terjedtek ki; az első „földhasználati regisztert”, az úgynevezett ideiglenes földkatasztert 1853-ban állították fel. A szőlőterületekre, borászatra vonatkozó első statisztikát Magyarország – nemzetközi felkérésre – 1873-ban dolgozta ki, illetve hajtotta végre.

A XIX. század végére már Európa-szerte egyre nagyobb igény merült fel a mezőgazdasági tevékenység, termelés részletesebb megismerésére. Ezért a szakemberek *Keleti Károly*, az önálló magyar statisztikai hivatal első elnökének személyes vezetésével kidolgozták a magyar – általános – mezőgazdasági cenzus rendszerét. A nagy volumenű munka végrehajtására azonban csak 1895-ben, Keleti Károly halála után kerülhetett sor, mert a szükséges források megteremtése nagy nehézségekbe ütközött.

1. A XIX. század agrárcenzusai

Az első részletes, teljes körű mezőgazdasági statisztikai összeírás végrehajtását – melyet a magyar mezőgazdasági statisztika alapjának tekinthetünk – az 1895. évi VIII. törvény rendelt el. Ennek úttörő jelentősége abban állt, hogy ez volt az első agrárcenzus, amely Magyarország mezőgazdasági viszonyairól teljes, átfogó képet vázolt fel. Az adatokat részben összeírók útján, részben a törvényhatóságok bevonásával gyűjtötték; pontosságukat az egyes településeken megbízott szakmai testületek ellenőrizték. A kérdőív összességében több mint száz kérdést tartalmazott, melyek többek között a gazdálkodók személyes adataira, a gazdaságokban foglalkoztatottak létszámára, a művelt terület nagyságára (gazdaságméret szerint is) vonatkoztak, de a gazdaságok által használt földterület birtokviszonyairól, a növények termesztési területéről, termésmennyiségéről, az állatállomány összetételéről, illetve a szőlő- és gyümölcsös ültetvények legfontosabb jellemzőiről szintén gyűjtöttek adatokat. Magyarországon a statisztikusok már ekkor felismerték, hogy a mezőgazdasági termelés humán háttérével intenzíven kell foglalkozni, ezért az 1895. évi mezőgazdasági összeírás kérdőívei kitértek az agrárnépesség szociális problémáinak elemzésére is; és az azt követő mindenkori népszámlálások a mezőgazdasági tevékenységre és az agrárnépesség társadalomban játszott szerepére vonatkozó adatok gyűjtésére egyaránt törekedtek.

Az első agrárcenzus végrehajtását követően az eredményeket 1900-ig öt vaskos kötetben publikálta a Statisztikai Hivatal (az ötödik kötet a Gazdacímtár volt). Az összeírás időpontját mindössze húsz hónappal követte a településszintű adatokat tartalmazó kötet kiadása, amely valamennyi település tekintetében magában foglalta a legfontosabb mezőgazdasági tevékenységre vonatkozó információkat. Figyelembe véve az akkori lehetőségeket, a census mestermunkának tekinthető: végrehajtásával, az eredmények rekordidőn belüli megjelentetésével Magyarország számos más európai országot megelőzött.

2. A XX. század agrárcenzusai

Az első világháborút követően jelentősen megváltozott az ország gazdasága és ezen belül a mezőgazdaság szerkezete, ami már a húszas években egy újabb agrárcenzus végrehajtását indokolta volna. A Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal ezért 1923-ban és 1928-ban ismételten felvetette az agrárcenzus szükségességét. Az összeírás fontosságát ugyan senki sem vonta kétségbe, de a nagy volumenű munka végrehajtásához szükséges forrásokat nem sikerült megteremteni.

A téma fontosságát jelezte, hogy 1905-ben az európai országok Rómában létrehozták a FAO jogelődjét, a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézetet. A „Római Intézet” már az 1920-as években kérte az európai országokat, hogy az 1930-as évek elején hajtsanak végre teljes körű mezőgazdasági összeírásokat. 1935-ig 42 (nem csak európai) ország csatlakozott a felhíváshoz. Magyarország ugyan már a kezdetekben elkötelezte magát az agrárcenzus végrehajtása mellett, de a gazdasági válság miatt a Statisztikai Hivatal *ezt csak 1935-ben tudta végrehajtani. A második agrárösszeírás* a hibák ellenére világossá tette, hogy a XIX. század végéhez képest a magyar mezőgazdaság alig fejlődött, melynek okai többek között az előnytelen birtokszerkezetre és a tőke hiányára voltak visszavezethetők.

Időközben az agrárstatisztikában még inkább megerősödött a nemzetközi együttműködés, s 1945 után megalakult az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet római székhelyén. A FAO egyik legfontosabb küldetésének azt tekintette, hogy kidolgozzák, előkészítsék a világ minden országára kiterjedő, tízévenkénti mezőgazdasági összeírások rendszerét, módszertanát. A szervezet a mezőgazdasági adatokon túl ugyanakkor egyre nagyobb figyelmet fordított a világ élelmezési kérdéseire is. A termelési eredmények, élelmezési problémák felmérése mellett az agrárnépesség jellemzőinek vizsgálata szintén az összeírások fontos részévé vált.

Magyarországon ekkortájt alig volt információ a lakosság nagyságáról, és nem voltak adatok az 1945-ös földreform birtokstruktúrára gyakorolt hatásáról sem, pedig a mezőgazdaság akkor az ország legfontosabb nemzetgazdasági ágát jelentette. Egyaránt szükség lett volna a népszámlálás és az agrárcenzus végrehajtására, de nem álltak források rendelkezésre a két egymástól független, teljes körű összeírás végrehajtásához. Így a Hivatal egy áthidaló megoldást dolgozott ki. Az 1949. évi népszámlálás kérdőívét kiegészítették olyan mutatókkal, amelyekkel a mezőgazdaság legfontosabb kérdéseire próbáltak választ kapni (az összeírás mintegy fele a népszámlálás, fele pedig a mezőgazdaság jellemzőire vonatkozott). A kombinált népszámlálás és mezőgazdasági összeírás eredményeiből még a tárgyévben belül közzétették a népesség számára, jellemzőire vonatkozó információkat. A mezőgazdasági adatok pedig, melyeket a statisztikusok úgy értékelték, hogy azok a valóságos helyzetet megközelítették, lehetőséget adtak a gazdaságszerkezet elemzésére. A kombinált összeírás (a hibái ellenére) bemutatta az 1935-öt követő szerkezeti változásokat, és külön érdeme, hogy első alkalommal tette lehetővé a mezőgazdasági termelés, illetve a hozzá kapcsolódó munkaerő-ráfordításra vonatkozó információk összefüggéseinek vizsgálatát.

A magyar mezőgazdaságot 1950 után ismét jelentős gazdasági, társadalmi változások strukturálták át, melyek legfontosabb mozgatói a tömeges munkahelyváltozások és az ipari-városi régiókba történő elvándorlás voltak. A mezőgazdasági népesség csökkenésében az ipar túlzott mértékű és a mezőgazdasági szövetkezetek kényszerített fejlesztése játszott döntő szerepet. A gazdálkodók százezrei hagyták el a mezőgazdaságot még úgy is, hogy jelentős mezőgazdasági területek maradtak művelés nélkül. A hatvanas évek első felére a szántóterület közel 85 százalékát az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek művelték, a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya húsz év alatt 50-ről 25 százalékra esett. A ténylegesen mezőgazdasági munkát végzők száma ugyanakkor nem ilyen mértékben csökkent, mert a főtevékenységként végzett mezőgazdasági munkát felváltotta a rész- és mellékfoglalkozásként folytatott gazdálkodás. Kisebb-nagyobb földterületet a továbbiakban is műveltek a „mezőgazdaságot elhagyók”, fokozatosan kialakult a család ellátását szolgáló „kistermelés”. Az apró területeken mintegy 1,5 millió háztartás állította elő az élelmiszerszükséglet nem jelentéktelen részét.

Ebben az időszakban a statisztikai adatgyűjtéseket úgy oldották meg, hogy a mezőgazdasági nagyüzemek teljes körű rendszeres, részletes adatszolgáltatásra voltak kötelezettek. A háztartások mezőgazdasági tevékenységére vonatkozóan is részben a nagyüzemek szolgáltatott bizonyos adatokat, amelyeket statisztikai becslésekkel egészítettek ki. Tekintettel arra, hogy a földhasználattal szemben a háztartások állattartásának kevésbé voltak korlátai, a teljes körű, majd 1963-tól a reprezentatív állatszámmlálások egyre gyakoribbakká váltak. A háztartások emellett egyre nagyobb területen műveltek munkaigényes szőlő- és gyümölcsös ültetvényeket,

ami kiegészítő agrárstatisztikai összeírások végrehajtását tette szükségessé. Ezért a KSH 1959-ben teljes körű gyümölcsös-, 1965-ben pedig szőlőültetvény-összeírásokat hajtott végre.

A hetvenes évek elejére a háztáji gazdaságok tevékenysége az agrárpolitika gátoló intézkedéseinek fokozatos felszámolása mellett mindinkább megerősödött, a kistermelés a mezőgazdasági össztermelés egyre növekvő hányadát tette ki. A nemzetközi (FAO-) ajánlásokon túl a magyar agráriumban végbemenő folyamatok is sürgetővé tették egy teljes körű, részletes statisztikai számbavétel előkészítését, végrehajtását.

Az 1972. évi *Általános Mezőgazdasági Összeírás* (ÁMÖ 1972) két fő felvételre tagolódtott. Az egyik során a *nagyüzemekre vonatkozóan* gyűjtöttek olyan adatokat, amelyeket a rendszeres éves beszámolási rendszer nem tartalmazott (gazdaságstruktúra, a vezetés szakosodása, kooperáció, a gazdaságok nem mezőgazdasági tevékenysége). A másikban pedig összeírók írták össze a *háztartások mezőgazdasági tevékenységére* (egyéni, háztáji, kiegészítő gazdaságok) vonatkozó fontosabb információkat. Az utóbbiak teljes körű összeírását több reprezentatív felvétel egészítette ki. Újdonság volt, hogy a gazdaságok munkájában résztvevők családtagjairól *munkaidőmérleget készítettek*. Az ÁMÖ 1972-nek – melynek adatai 18 kötetben jelentek meg – legnagyobb érdeme az volt, hogy első alkalommal adott részletes információkat a nagyüzemek holdudvarában kifejlődött „magángazdaságokról”. Az összeírással kapcsolatos publikációk nyomán vált ismertté a *kistermelés fogalma*, és vált világossá, hogy a kis- és nagyüzemek között ésszerű munkamegosztás alakult ki, ami hozzájárult a mezőgazdasági termelés volumenének növekedéséhez. A census politikai jelentősége abban mutatkozott meg, hogy fokozatosan felszámolták a kistermelés korlátait.

Az 1981. évi *Általános Mezőgazdasági Összeírás* programja – a végrehajtáshoz szükséges források szűkössége miatt – az 1972. évihez képest leegyszerűsített volt. A felvétel kevésbé terjedt ki a nagyüzemekre, a kistermelésre vonatkozó összeírások is többnyire reprezentatív felvételekre támaszkodtak. Az 1982-ben készített munkaidőmérleg bemutatta a hetvenes évek strukturális változásait. Jelentős módszertani fejlődésnek számított, hogy a továbbiakban ötévente (1976-ban és 1986-ban) reprezentatív összeírásokkal mérték fel a kistermelés szerkezeti átalakulásait.

A politikai és gazdasági rendszerváltozást követő földprivatizáció a magyar mezőgazdaság ötven év alatt bekövetkező harmadik és legnagyobb arányú szerkezeti változását indukálta. Sok háztartás jutott földhöz, de közülük sokan nem vállalták, vagy – hozzáértés hiányában – nem tudták vállalni azok művelését, így nagy mezőgazdasági területek maradtak műveletlenül. Megváltoztak a tulajdoni, földhasználati viszonyok, átalakult a termelés és az erőforrások szerkezete, így ismét elengedhetetlen volt egy átfogó, részletes helyzetfelmérés végrehajtása.

Az 1991. évi mezőgazdasági census (ÁMÖ 1991) még csak az átalakulási folyamat kezdetéről tudott beszámolni, az új gazdaságstruktúra változásának bemutatására csak később kerülhetett sor. Bár a Hivatal 1994-ben kísérletet tett a bekövetkezett változások bemutatására, (módszertani hibák miatt, mivel a városokban élő gazdálkodók tevékenységének megfigyelésére nem került sor) az összeírás feladatát nem tudta maradéktalanul ellátni.

3. Felkészülés az EU-csatlakozásra

Az ezredfordulón a nemzeti igények kielégítése mellett már az Európai Unió és Magyarország között folyó csatlakozási tárgyalásokhoz is adatokat kellett szolgáltatni. A Statisztikai Hivatal ezen kívánalmaknak a 2000. évi Általános Mezőgazdasági Összeírás (ÁMÖ 2000) végrehajtásával tett eleget, amely egyúttal kapcsolódott a FAO 2000. évi világcenzusához is.

Az ÁMÖ 2000 végrehajtását az Országgyűlés az 1999. május 4-i XLVI. törvényben rendelte el. A mezőgazdasági tevékenység egészére kiterjedő census az ország teljes termőterületének, haszon-állatállományának, mezőgazdasági állóeszköz állományának (mezőgazdasági gépek, épületek) felmérését tűzte ki célul.

Költséghátterítés és jobb eredmények biztosítása érdekében a viszonylag szűkebb tavaszi programot az év folyamán több reprezentatív összeírás egészítette ki, amelyek során az egyes ágazatok tevékenységéről részletes információkat lehetett gyűjteni.

Az ezredforduló mezőgazdasági összeírása – a korábbi felvételekhez képest – ismét új elemekkel egészült ki. Jelentős feladata volt az EU-tagországok gazdaságtípusaival történő összehasonlíthatóság biztosítása; illetve a magyar farmregiszter kidolgozásának életre hívása, ami a csatlakozást követő időszakban lehetővé tette a harmonizációt az Európai Unió agrárinformációs rendszerével. Új célkitűzés volt az is, hogy a 2000. évi mezőgazdasági összeírás és az egy évvel később végrehajtott népszámlálás adatai között megvalósítható legyen az átjárhatóság. A munka eredményeként mindkét census elemzési lehetőségei jelentősen bővültek.

Az ÁMÖ 2000 közel 1 millió (960 ezer) egyéni gazdaságot regisztrált, ami mellett több mint 8 200 mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdaságszervezet működött. A census adatai lehetőséget adtak arra, hogy a kilencvenes években kidolgozott – a hazai igényeknek akkor jobban megfelelő – tevékenységtípusok szerinti vizsgálatot alkalmazzuk.

A tevékenységtípusoknak három kategóriáját definiáltuk:

- az *állattartó gazdaságokat*, amelyeknek csak az állatállománya érte el, illetve haladta meg a 2000. évi összeírásakor alkalmazott küszöbértéket;
- a *növénytermelő gazdaságokat*, amelyeknek csak a használt földterülete érte el, illetve haladta meg a 2000. évi összeírásakor alkalmazott küszöbértéket; illetve
- a *vegyes termelésű gazdaságokat*, amelyek használt földterülete és állatállománya egyaránt elérte, illetve meghaladta a 2000. évi összeírásakor alkalmazott küszöbértéket.

A census eredményei szerint 2000-ben a mezőgazdasági tevékenységet végző gazdasági szervezetek körülbelül fele (52 százalék) növénytermeléssel, valamivel több mint egynegyede (28 százalék) vegyes termeléssel, 20 százalék pedig kizárólag állattartással foglalkozott. Az egyéni gazdaságok esetében színesebb volt a kép: 38 százalékuk vegyes termelésű, 40 százalékuk növénytermelő, míg 22 százalékuk állattartó egyéni gazdaságnak minősült.

Az ÁMÖ 2000 egyúttal lehetővé tette azt is, hogy Magyarország bekapcsolódjon az Európai Unió gazdaságszerkezeti rendszerrel kapcsolatos programsorozatába.

A közösségi *mezőgazdasági összeírások rendszere* (Gazdaságszerkezeti összeírások rendszere – GSZÖ) az *Európai Unió statisztikai rendszerének egyik legfontosabb alappillére*. Információkkal szolgál a tagországok mezőgazdaságának struktúrájáról, a gazdaságok gazdasági-társadalmi jellemzőiről. Az első ilyen összeírás végrehajtására 1966/67-ben került sor.

1988-ban született a mezőgazdasági üzemek szerkezetére vonatkozó közösségi felmérések szervezéséről szóló 571/88/EGK tanácsi rendelet (*Európai Közösségek Tanácsa* [1988]), ami azt is rögzítette, hogy *tízévente alapösszeírást, a közbülső időszakokban pedig két-három évente reprezentatív gazdaságszerkezeti felvételt kell végrehajtani*.

Az 1989/90. évi gazdaságszerkezeti összeírás volt az első, amikor a tagországoknak az összeírás eredményeit egyedi szinten is át kellett adniuk az Eurostat részére. Ezeket az adatokat – azóta is – egy elkülönített, elemzési célokat szolgáló adatbázisban (az EUROFARM-ban) tárolják, melyet az adatvédelmi előírások szigorú betartásával használhatnak a felhasználók. Az 1990. évi felvételt 1995-ben és 1997-ben reprezentatív gazdaságszerkezeti összeírások követték, de a Közös Agrárpolitika (KAP) reformja mindenkor jelentős hatást gyakorolt a GSZÖ-re és annak mutatókörére is. Így az ezredfordulóra a módosított 571/1988 EGK- és a kapcsolódó végrehajtási rendeletek már a területi információk és az agrárkörnyezeti mutatók gyűjtését szintén előírták.

Magyarország az ÁMÖ 2000-t követően 2003-ban, 2005-ben és 2007-ben hajtott végre reprezentatív gazdaságszerkezeti összeírásokat, az utóbbi kettővel mint az Eu-

rópai Unió tagországa csatlakozott a programhoz. Mindhárom GSZÖ esetében a mezőgazdasági tevékenységet végző gazdasági szervezetek teljes körűen, postai úton szolgáltatott adatokat. Az egyéni gazdaságok esetében pedig az ÁMÖ 2000 alaposságával szolgált a mintaválasztás alapjául. A véletlenszerűen kiválasztott egyéni gazdaságokat (150 ezer – 250 ezer) összeírók keresték fel, és a gazdálkodókkal együtt töltötték ki a kérdőíveket. A KSH kísérletet tett arra is, hogy a nagyobb méretű földterületet használó és/vagy nagyszámú állatot tartó egyéni gazdaságokat szintén bevonja a postai úton történő adatszolgáltatásba.

2007-re mind a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek (7 400), mind az egyéni gazdaságok száma (619 ezer) jelentősen csökkent, és jelentős eltéréseket mutatott a két gazdálkodási forma gazdaságszerkezete. Amíg a gazdasági szervezetek 27 százaléka, addig az egyéni gazdaságok háromnegyede használt 1 hektárnál kisebb mezőgazdasági területet az összes mezőgazdasági terület 1, illetve 4 százalékán. A gazdasági szervezetek esetében a 300 hektárt meghaladó gazdaságméret volt a meghatározó, az egyéni gazdaságok összes mezőgazdasági területének 73 százalékán viszont 10–300 hektáron folyt a termelés.

2007-ben állattartással a gazdasági szervezeteknek csaknem egyharmada (29 százaléka), az egyéni gazdaságoknak pedig fele (55 százaléka) foglalkozott. A gazdasági szervezetekben két (szarvasmarha, sertés), az egyéni gazdaságokban négy állatfaj (szarvasmarha, sertés, juh, ló) tette ki a számosállat-egyenértékben kifejezett állatállomány 90 százalékát.

Az ezredfordulót követően szerkezeti változások következtek be a gazdasági szervezetek és az egyéni gazdaságok termelési típusaiban is. A kizárólag növénytermesztéssel foglalkozó gazdasági szervezetek aránya a 2000. évi 52-ről 71 százalékra nőtt, igaz az érdemi előrelépés (specializálódás irányába történő elmozdulás) 2000 és 2003 között következett be. 2007-re az állattartással foglalkozó gazdasági szervezetek aránya 10 százalékban stabilizálódott (a fő változások ez esetben is az évtized elején történtek). Az egyéni gazdaságok esetében csak minimális strukturális átalakulásra került sor, 2007-ben az egyéni gazdaságok 45 százaléka kizárólag növénytermesztéssel, 26 százalékuk állattartással és 29 százalékuk mindkettővel foglalkozott.

Az egyéni gazdaságok esetében a gazdaságszerkezeti összeírások sokatmondó adatokkal szolgáltak a termelés céljára vonatkozóan. A kizárólag saját fogyasztásra termelők 2000., illetve 2003. évi 60 százalékos részaránya 2005-re 51 százalékra csökkent, ami szinte változatlan (52%) maradt 2007-ben is. A kifejezetten piacra termelő egyéni gazdaságok aránya ugyanakkor 2000 és 2005 között alig változott, 8-ról 15 százalékra nőtt, mely utóbbi arány jellemezte őket 2007-ben is. Míg a kizárólag saját fogyasztásra termelés elsősorban az állattartó egyéni gazdaságokban (73%), addig a piacorientált gazdálkodás a növénytermesztő egyéni gazdaságok esetében volt gyakori (67%).

4. Gazdaság szerkezeti összeírások, 2010–2016

Az Európai Unióban 2010 elején széleskörű vita bontakozik ki a Közös Agrárpolitika (KAP) körül. Nem telik el úgy egy hét, hogy Brüsszelben ne kerüljön sor három–négy agrárpolitikai tanácskozásra. Még nem ismerjük a KAP 2013 utáni alakulását, annyi azonban bizonyos, hogy mind a 12 milliányi agrárgazdaság, mind a döntéshozók számos nehéz döntés előtt állnak. A KAP sorsa a 2010. évi párizsi OECD-konferencia napirendjén is szerepelt. Ezen az Európai Unió 27 tagországa közül 22 egy közös nyilatkozatot írt alá, melyben hangsúlyozták, hogy a mezőgazdaság Európa politikai, gazdasági fejlődésének alappillére. Az új kihívásokra (klímaváltozás, élelmiszerbiztonság, a világgpiaci árak bizonytalansága, az élelmiszerbiztonság problémái stb.) csak az Uniót átölelő KAP képes válaszokat adni. Az EU új mezőgazdasági biztosa (*Dacian Cioloș*) szerint 2013 után nagyobb fokú egyenlőségnek és méltanyosságnak kell jellemeznie a Közösség agrártámogatásait; és mindenekelőtt meg kell határozni az agrártámogatások szétosztásának alapjait.

A statisztikus számára is világos, hogy a KAP reformja az Európai Unió statisztikai információs rendszerét sem hagyhatja érintetlenül, e kihívások új vagy újszerű információigényeket fognak generálni. Bár még csak a folyamat elején vagyunk, a változások szele máris érzékelhető. Kétéves előkészítő munka eredményeként megszületett az *Európai Parlament és a Tanács 1166/2008/EK rendelete, amely megváltoztatja az Európai Unió gazdaság szerkezeti összeírásai rendszerének működtetését*.

Az 571/88/EGK tanácsi rendeletet kiváltó új rendelet értelmében a tagországoknak *2010-ben teljes körű, 2013-ban és 2016-ban reprezentatív mezőgazdasági összeírásokat kell végrehajtaniuk*.

Változás következett be a *gazdaságok* (Európai Unió által előírt) *azonosítási rendszerében* is. Míg korábban a gazdaságok helyét a gazdálkodók székhelye szerint kellett meghatározni, a továbbiakban a gazdaságok földrajzi elhelyezkedése lesz mértékadó. Valamennyi gazdaság esetében a legfontosabbnak tekintett földterületet, állattartó helyet földrajzi szélességi és hosszúsági koordinátákkal kell azonosítani, ami a továbbiakban az egész gazdaság azonosítására szolgál. Fontos megjegyezni, hogy „a gazdaság legfontosabb része” alatt nem egyszerűen a legnagyobb, hanem a „legértékesebb” földterületet vagy állattartó helyet stb. kell érteni. A rendszer kidolgozásakor az Európai Unió az adatvédelmi szempontok tiszteletben tartására is figyelmet fordított, tehát az alkalmatlan az egyes gazdaságok (személyes) azonosítására. Az előzőekben leírt, alapvető változást az indokolta, hogy az eddig gyűjtött „igazgatóshatáros” adatokkal szemben a gazdálkodás valós helyéhez jobban kötődők nagyobb mértékben megfelelnek a vidékfejlesztési politika igényeinek.

A megfigyelendő mutatók listáját az 1166/2008/EK rendelet melléklete rögzíti, beleértve a *mezőgazdasági termelési módszerekre vonatkozó modul* (a továbbiakban mo-

dul) mutatóit is. Ez utóbbiak (mintegy 70 mutató) megfigyelését, amelyek a szántóterület művelésére, a vetésforgóban lévő szántóterület arányára, a mezőgazdasági terület trágyázására és öntözésére, a tájképi jellemzőkre, a legeltetésre, a trágyatárolásra, az állattartás épületeire vonatkoznak, első alkalommal írja elő az Európai Unió. A tagországok csupán abban dönthetnek, hogy ezt teljes körű vagy reprezentatív összeírás keretében, illetve 2010-ben vagy 2011-ben hajtsák-e végre. A mutatóknak – a végrehajtás időpontjától függetlenül – a 2010. évi teljes körű összeírással megegyező referenciaidőpontra kell vonatkozniuk, kapcsolódva a teljes körű felvétel gazdaságainak adataihoz. A modul kidolgozása egyértelműen jelzi, hogy a gazdaságszerkezeti összeírásoknak – a KAP új információigényeivel összhangban – nemcsak a tagországok mezőgazdaságának struktúrájáról, a gazdaságok gazdasági-társadalmi jellemzőiről, hanem immáron a gazdálkodás környezeti hatásairól is adatokat kell gyűjteniük.

Végül a gazdaságszerkezeti összeírás egy új mutatócsoportja a területi alapú támogatásban részesült területek nagyságát és a vidékfejlesztés érdekében az eszmei időpontot megelőző három év során igénybevett támogatások főbb jellemzőit tudakolja. Természetesen nem szorul magyarázatra, hogy a gazdaságszinten gyűjtött, támogatásra vonatkozó információknak meg kell egyezniük a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Brüsszelnek átadott, támogatásra vonatkozó adataival.

5. ÁMÖ 2010 Magyarországon

Noha az Európai Unió 1166/2008/EK rendelete kötelező érvényű és közvetlenül alkalmazandó az egyes tagországokban, a hazai gyakorlatnak megfelelően mégis átvittjük a magyar jogrendszerbe. A „2010. évi XXIV. törvény a 2010. évi általános mezőgazdasági összeírásról” 2010 márciusában került kihirdetésre és lépett hatályba.

A törvény keretében – összhangban az 1166/2008/EK rendelettel – az összeírandó adatok a következők:

- a gazdaság azonosító adatai,
- a termelés célja,
- a gazdaságban munkát végzők foglalkoztatási jellemzői,
- a gazdasághoz tartozók neme, kora, mezőgazdasági jellegű iskolai végzettsége, gazdasági aktivitása, jövedelemszerző tevékenysége,
- a használt földterület nagysága, a földhasználat jogcímei, a földhasználat művelési ágak szerinti jellemzői,
- a gazdaság növénytermesztésének jellemzői,
- a gazdaság állatállomány kor és ivar szerint,

- a megújulóenergia-termelés berendezéseinek jellemzői,
- a gazdaság egyéb, nem mezőgazdasági jellegű tevékenységei,
- az alkalmazott mezőgazdasági termelési módszerek.

A mintegy *nyolcoldalas kérdőív* (http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,874092&_dad=portal&_schema=PORTAL) összeállítását az tette lehetővé, hogy a korábbi gazdaságszerkezeti összeírások gyakorlatához hasonlóan *bizonyos információkat* (például a biogazdálkodás, a minőségi bortermelés területeire vonatkozókat) nem az adatszolgáltatóktól kérünk, hanem – gazdaságszinten – *adminisztratív adatforrásokból veszünk át*. Az előzőkben említettek szerint az összeírásban első alkalommal szereplő, a területi alapú támogatásban részesült területek nagyságára, illetve a vidékfejlesztés érdekében igénybevett támogatásokra vonatkozó – gazdaságszintű – adatokat beillesztjük a gazdaságok adatbázisába.

„Adatszolgáltató-barát” megoldásra törekedtünk a *gazdaságok* újszerű (földrajzi koordinátákkal történő) *azonosítása* esetében is. A rendelet definíciójának megfelelően a gazdálkodóktól csak a gazdaság legfontosabb („legértékesebb”) részének helyrajzi számát kérdezzük meg, amelyet informatikai eszközökkel lehet földrajzi koordinátákká alakítani.

A *mezőgazdasági termelési módszerekre vonatkozó modul adatait reprezentatív felvétel keretében gyűjtjük össze*. A KSH – szintén az adatszolgáltatói terhek csökkentésének szem előtt tartásával hozott – döntése alapján a modul végrehajtására 2010. június 1. és 21. között, a teljes körű felvétellel egy időben kerül sor oly módon, hogy annak kérdéseit csak minden negyedik összeírási körzet esetében tesszük fel. A megkérdezendő adatszolgáltatók (mintakörzetek) száma aszerint került meghatározásra, hogy a modul reprezentatív mintája a 1166/2008/EK rendeletben meghatározott pontossági előírásoknak eleget tegyen.

Az ÁMÖ 2010 esetében a mezőgazdasági tevékenységet végző *gazdasági szervezetek postai úton szolgáltatott adatokat*. Az *egyéni gazdaságokat összeírók keresik fel* és a gazdálkodókkal együtt töltik ki a kérdőíveket. Az összeírás végrehajtásán mintegy 17 ezer fős összeírási hálózat fog dolgozni. A KSH ismételten kísérletet tesz majd arra is, hogy a nagyobb méretű földterületet használó és/vagy nagyszámú állatot tartó egyéni gazdaságokat szintén bevonja a postai úton történő adatszolgáltatásba. Az összeírás teljes időtartama alatt egy ún. zöldszám (06 80 200 224) működik, amely egyrészt igény szerinti tájékoztatást nyújtva az adatszolgáltatók rendelkezésére áll majd, másrészt – az eddigi tapasztalatok alapján – hatékony eszköz lesz az összeírási hálózat munkájában is.

A KSH tervei szerint az előzetes eredményeket 2010 októberében hozzuk nyilvánosságra, a végleges adatok megjelenése 2011 utolsó negyedévére várható.

Reményeink szerint az ÁMÖ 2010 adatai hozzájárulnak majd a hazai és a KAP aktuális kérdéseinek megválaszolásához, az agrárpolitika megalapozásához.

6. Az agrárcenzusok fontosabb módszertani kérdései

A következőkben az agrárcenzusok főbb módszertani kérdéseit szeretném ismertetni.

6.1. Az agrárcenzusok gazdaságfogalma

A magyar agrárstatisztika első teljes körű mezőgazdasági összeírásának előkészítésekor *1895-ben* – a „számláló ügynökök” utasításában – a megfigyelési kört (a gazdaságfogalmat) az alábbiak szerint fogalmazták meg (*Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal* [1897]).

„Minden egyes gazdaságról, mely a községben vagy annak határában fekszik, külön kell a kérdőívet kiállítani, és pedig mindenkor a gazdálkodó nevére: akár a telekkönyvi tulajdonos kezeli házilag, akár pedig hasznélvező, vagy bérlő gazdálkodik rajta.

Minden kisebb földbirtok, mely földadó alá esik, tehát még egy darabka zsellérföld is, feltéve, hogy nem tartozik valamely más gazdasághoz, külön gazdaságnak tekintetik s mint ilyenről külön kérdőív állítatik ki.

Valamely gazdaság lehet kizárólag házilag kezelt tulajdonbirtok, lehet kizárólag hasznélvezeti, lehet kizárólag hasznbérelt birtok. De az is gyakori eset, hogy a gazdaság részint tulajdon, részint hasznbérelt vagy hasznélvezett birtokból áll.

Ezeknél a mezőgazdasági statisztikai adatgyűjtéseknél mindig a gazdaságot és a gazdálkodót kell tekinteni. Előfordulhat tehát az eset, hogy az egyes földbirtokosról és annak földbirtokáról nem töltetik ki a kérdőív, mivel ő egész birtokát bére adta s viszont megtörténhetik, hogy valakinek semmiféle földtulajdona nincsen, de bérel birtokot, vagy pedig illetményként hasznélvezet gyanánt bír földeket (pl. mint lelkész, tanító, jegyző stb.) és ezeket vagy maga, vagy megbízottja által kezelteti s ilyenformán mint egy gazdaság tulajdonosa szerepel; ennél fogva róla, illetőleg gazdaságáról kérdőív állítatik ki.

Az is önként értetik, hogy azon esetben, ha valaki birtokának egy részét bére adta, a másik részét pedig maga vagy tisztje által házilag kezelteti, az illető kérdőívébe csak a házilag kezelt birtok és az arra vonatkozó adatok iratnak be, a bére adott rész pedig a bérlőnél mutatatik ki.”

A állatállományra vonatkozó adatokat külön kérdőíven írták össze a földterülettel rendelkező, illetve nem rendelkező gazdaságok esetében. A teljességre törekvés igényét az utasítás következő bekezdése jelzi.

„Az állatokra vonatkozólag azonban különös gond fordítandó arra, hogy városokban az egyes házaknál szórványosan előforduló, valamint az ipari és szállítási vállalatok és vállalkozók tulajdonát képező állatok, továbbá a bányákban levő lovak az összeírásból valahogy ki ne maradjanak. Pontosán összeírandók a november 20-án mészárosok tulajdonában, sertéshizláló telepeken stb. volt állatok is. Azok az állatok azonban, melyek november 20-án esetleg vásáron vagy útban voltak, nem a vásár helyén vagy fogadóban stb. írandók össze, hanem annál a gazdaságnál vagy háztartásnál, melyhez tényleg tartoznak, tehát amennyiben eladásra kerültek volna a vevő gazdaságánál, illetve háztartásánál. Azok az állatszállítmányok pedig, amelyek külföldre való tömeges kivitel végett vasútra vagy hajóra adattak, de november 20-án még nem lépték át az ország határát, ott írandók össze, ahonnan elszállítottak, de világosan megjelölve, hogy: „útban külföldre vasúton (vagy hajón)”.

Meglehetősen hasonlóan történt az adatszolgáltatói kör kijelölése *1935-ben is* (*Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal* [1936]):

„Az összeírás csak azokra a földbirtokokra terjed ki, amelyekhez földadó alá eső (mívelhető) terület (szántóföld, kert, rét, szőlő, legelő, erdő vagy nádas) tartozik. Azok a földbirtokok ellenben, amelyek kizárólag földadó alá nem eső (terméketlen) területekből (pl. út, utca, tér, árok, beépített terület, árvédelmi gát, vasúti pályatest, vízmeder, agyag-, kavics- vagy homokbánya stb.) állanak, az összeírásból kimaradnak. Ezért a közölt területi adatok az ország egész területét nem foglalják magukba.

A számbavételnél földbirtokegységnek tekintett ugyanannak a földtulajdonosnak egy község határában fekvő, bármilyen kiterjedésű összes olyan földbirtoka, amelyhez földadó alá eső terület tartozik, tekintet nélkül arra, hogy a földbirtok hány részből áll és azt hány kataszteri birtokívben tartják nyilván. Egy földbirtoknak számított még az egyenes ágon fel- és lemenő családtagoknak és feleségnek ugyanabban a községben fekvő, közösen kezelt földbirtoka is.

Az adatok a földbirtokoknak nem a kataszteri birtokívben nyilvántartott, hanem a tényleges állapotról bevallott területét tüntetik fel.

Azok tehát az összeírás végrehajtásának időpontjáig bekövetkezett, de a kataszteri birtokíveken még át nem vezetett legújabb művelési ágváltozásokat is figyelembe véve a földbirtokok területéről a valóságnak megfelelően adnak számot, s így az egyes művelési ágakon belül a kataszteri adataikkal nem egyezhetnek.”

Az akkori kormány tehát elrendelte, hogy vegyék számba mindazokat a földbirtokokat, amelyek mezőgazdasági területet műveltek. Akkortájt gazdaságnak számított a családtagok birtokában lévő és a település területén fekvő közösen művelt földterület. Ha egy gazdaságnak több településen is volt művelt területe, az adatokat anynyiszor vették figyelembe, ahány településen helyezkedtek el. Az összeírás végrehajtásában már akkor is sok gondot okozott a szomszédos országokban lakó földtulajdonosok tevékenységének felmérése és a nyilvántartások kezdetleges volta.

Az idézetek jelzik, hogy az ország területén végrehajtott első két teljes körű mezőgazdasági összeírás idején *a mai értelemben vett gazdaságfogalom* (küszöbérték) még nem létezett. A használt földterület, a tartott állatállomány minél teljesebb összeírására törekedtek, de nem határoztak meg sem minimális földterület-, sem minimális állatállomány-nagyságot. Az összeírás előkészítői ezzel szemben részletesen leírták, hogy kiknek kell adatokat szolgáltatni. A használt földterületet és a tartott állatállományt külön kérdőíven írták össze, ami ma már nem teszi lehetővé a gazdaságok tényleges számának megállapítását. Az összeírások nagy érdeme volt a teljességre törekvés, a mezőgazdaság teljesítményének minél szélesebb körű bemutatása, noha akkor még a „lefedettség”, mint fogalom nem volt ismeretes.

Az első *mai értelemben vett gazdaságfogalom az 1972. évi teljes körű mezőgazdasági összeírás előkészítésekor született meg*. A FAO ajánlására alapozva – szakítva a korábbi leíró fogalomalkotási gyakorlattal – az adatszolgáltatói kört természetes mutatók kombinációjával határozták meg. Nagy gondot fordítottak a nemzetközi szervezet lefedettségre vonatkozó kérésének teljesítésére, miszerint azokban az országokban, ahol az apró gazdaságok hozzájárulása jelentős részt képvisel a mezőgazdaság teljesítményében, az összeírásból e gazdaságok sem hagyhatók ki. Ez volt az első alkalom, amikor a gazdaságok földhasználatát, állattartását egyaránt figyelembe vették a küszöbérték meghatározásához.

Az 1972-ben meghatározott gazdaságfogalmat alkalmazták a további tízévenkénti összeírások esetében is, azon csupán kisebb korrekciókat hajtottak végre. A legfontosabb mutatók, mint például a termőterület nagyságának vagy a fontosabb haszonállatok számának esetében a küszöbérték mutatóiban nem következett be változás. (Lásd a táblázatot.) Az elmúlt 40 év alatt azonban kisebb módosítás történt a szőlő- és gyümölcsös terület nagysága, illetve a méhcsaládok, a nyúl és egyéb állatfajok száma esetében. Ez azonban olyan csekély mértékű volt, hogy nem veszélyezteti a gazdaságok számának, jellemzőinek hosszú távú összehasonlíthatóságát.

Az összeírt gazdaságok mutatóinak alsó értékei, 1972–2000

Megnevezés	1972.	1981.	1991.	1994.	2000.
	évi összeírás szerint				
Összes termőterület (hektár)	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
Gyümölcsös, szőlő, kert (hektár)	0,08	0,08	0,08	0,08	0,05
Szarvasmarha (darab)	1	1	1	1	1
Sertés (darab)	1	1	1	1	1
Ló (darab)	1	1	1	1	1
Juh (darab)	1	1	1	1	1
Baromfi (darab)	50	50	50	50	50
Méhcsalád (darab)	20	20	25	25	5
Nyúl (darab)	20	20	25	25	25
Egyéb kisállat (darab)	–	–	25	25	25

A XX. század második felében végrehajtott teljes körű mezőgazdasági összeírásokról beszélve érdemes néhány szót ejteni a háztartások küszöbértéket el nem érő mezőgazdasági tevékenységéről is. A falvakban az összeírók házról-házra jártak és arról kérdezték a háztartásokat, hogy milyen jellegű és mértékű mezőgazdasági tevékenységet végeztek. Amennyiben a mezőgazdasági tevékenység nagysága az előírt gazdaságküszöb alatt volt (2000-ben mintegy 830 ezer háztartásban), kérdőívet ugyan nem töltöttek ki, de lajstromon feljegyezték a végzett tevékenységre vonatkozó adatokat. Ezek a lefedettség vizsgálatán túl a két teljes körű összeírás közötti években a küszöböt el nem érő mezőgazdasági tevékenység outputjának becslésére is felhasználhatók voltak.

A kilencvenes években, az Európai Unió statisztikai rendszereivel való harmonizáció e témában is új fejezetet nyitott. Az adatszolgáltató kört a Hivatalnak úgy kellett meghatározni, hogy az megfeleljen a Tanács 571/88/EGK rendeletének. Az Európai Unió előírásai szerint a mezőgazdasági összeírásoknak ugyanis biztosítaniuk kellett, hogy a statisztikai megfigyelésből kimaradtak teljesítménye az ország össztermelésének nem tegye ki több mint 1–2 százalékát. Szerencsés körülménynek volt tekinthető, hogy az 1972-ben definiált és azóta használt küszöbértékek érdemben nem kellett változtatni, az (2000 és 2007 között) megfelelt a Közösség által előírt „lefedettség” kritériumnak.

Az Európai Unió új 1166/2008/EK rendelete számos változást, a gazdaság szerkezeti összeírások végrehajtása tekintetében további szigorításokat ír elő. 2010-től a gazdaság szerkezeti összeírásoknak (melyek korábban csak a mezőgazdasági teljesítmény 99 százalékos lefedettségére utaltak) *ki kell terjedniük a használt mezőgazdasági terület és a gazdaságokhoz tartozó állatállomány legalább 98 százalékára*. Magyarország esetében mindez azt jelenti, hogy 2010-ben a teljes körű gazdaság szerkezeti összeírásnak az ország teljes, közel 6 millió hektárnyi mezőgazdasági te-

rületével kell elszámolni. Az eredményeket – gazdaságszinten – 2012. március végéig kell átadni az Európai Unió Statisztikai Hivatalának (az Eurostatnak), melyek minőségi kritériumait a rendelet szintén rögzíti.

A magyar Országgyűlés által hozott, a 2010. évi általános mezőgazdasági összeírásról szóló 2010. évi XXIV. törvény értelmében Magyarország területén 2010. június 1. eszmei időponttal teljes körű mezőgazdasági összeírást kell végrehajtani, melyre 2010. június 1. és 21. között kerül sor.

A törvény hatálya azon gazdaságokra és a gazdasághoz tartozókra terjed ki, amelyek csak mezőgazdasági szolgáltatást végeznek, vagy amelyeknek az összeírás eszmei időpontjában

- az összes termőterülete 1500 m² vagy több,
- összes gyümölcsös- és szőlőterülete 500 m² vagy több,
- üvegház vagy más védőtakarás alatti termesztő területe 100 m² vagy több,
- mezőgazdasági haszonállat állománya legalább
- egy nagyobb haszonállat (szarvasmarha, sertés, ló, juh, kecske, bivaly, strucc),
- 50 tyúk, illetve más baromfi (liba, kacska, pulyka, gyöngyös),
- 25 házinyúl, 25 prémes állat vagy 25 húsgalamb, illetve
- 5 méhcsalád.

Magyarországon az előzőekben leírt küszöbérték biztosíthatja azt, hogy az összeírás kiterjedjen a használt mezőgazdasági terület és a gazdaságokhoz tartozó állatállomány legalább 98 százalékára.

6.2. Az agrárcenzusok eszmei időpontja

A mindenkori agrárcenzusok eszmei időpontjának meghatározása mindig is kulcskérdés volt. A magyar mezőgazdaság természeti, éghajlati viszonyainak köszönhetően (az eszmei időpont megválasztása,) a tízévenkénti teljes körű összeírások tavaszi, kora nyári végrehajtása azért volt optimális, mert ekkorra már kialakulnak a földhasználati viszonyok, az állatállomány tavaszi összetétele alapján következtetni lehet a termelésre, illetve az éves állatállományra, de a későbbi reprezentatív összeírások végrehajtása is a census adatokra épülhetett.

Csupán egy példával szeretném illusztrálni, hogy milyen eredményekre vezethet az eszmei időpont nem ideális megválasztása. Az 1949. évi kombinált népszámlálás–mezőgazdasági összeírás esetében a Statisztikai Hivatal kísérletet tett arra, hogy értékelje az adatgyűjtési hibák hatásait, különösen a mezőgazdaságra vonatkozó adatok

esetében (melyekről az összeírás második kötete számolt be). Az akkori statisztikusok a használt mezőgazdasági terület és a gazdaságméret esetében a hibát 9–11, az állatállománynál 6–7 százalékra becsülték (a legmagasabb a sertésállomány esetében volt). Nem lehet azonban figyelmen kívül hagyni, hogy a népszámlálás eszmei időpontja (január 1.) a mezőgazdasági összeírás tekintetében közel sem volt ideális, ami jelentősen növelte a mezőgazdasági adatokra vonatkozó hibákat. Az év elején – a gazdálkodásban – ugyanis még nagy volt a föld bérbeadásával vagy művelésével kapcsolatos bizonytalanság; az állatállomány nagysága pedig a haszonállatok levágása miatt ekkor (a tavaszi ellések előtt) volt a legalacsonyabb.

Ez az oka annak, hogy a tízévenkénti (alap-) censzusok esetében – Magyarországon – második, harmadik negyedévre eső eszmei időpontokat határoznak meg a statisztikusok. Nem mond ellent ennek az sem, hogy a 2003., 2005., 2007., évi gazdaságszerkezeti összeírások összesen kerültek végrehajtásra, mivel ehhez alkalmazkodott az eszmei időpontok meghatározása is. Az alapcenzusok közötti időszakban a nagymintás mezőgazdasági összeírások ugyanis alapvetően a mezőgazdasági termelés eredményeire koncentrálnak. Az a tény, hogy az Európai Unió 571/88/EGK rendelete, illetve a kapcsolódó végrehajtási rendeletek értelmében több mutató (így például a földhasználat) esetében a megelőző 12 hónap adataival kell elszámolni, lehetővé teszi a megfelelő eredmények elérését. Az állatállomány tekintetében a gazdaságszerkezeti összeírások és a rendszeres állatszámmlálások adatai összességében jól bemutatják az éven belüli ciklikus változásokat.

6.3. A teljes körű és a kiegészítő reprezentatív összeírások rendszere

Az első két agrárcenzus időszakában – a statisztika akkori fejlettségének függvényében – csak a legfontosabb mutatók teljes körű összegyűjtéséről lehetett szó. Fordulatot e tekintetben az agrárstatisztika 1960-as éveinek fejlesztése hozott, amikor *Oros Iván* és *Ay János* kidolgozta a mezőgazdasági reprezentatív összeírások módszertanát. Munkájuk megalapozta az 1972-es Általános Mezőgazdasági Összeírás adatgyűjtési rendszerének kidolgozását, tekintettel arra, hogy 1963-tól a reprezentatív állatszámmlálások rendszeressé váltak.

1972-ben a legfontosabb mutatókat tartalmazó teljes körű modult számos kapcsolódó reprezentatív összeírás (például a negyedéves állatszámmlálások, az épület- és géphasználat jellemzőinek felmérése, a gyümölcsfaállomány, a terméshozamok részletes megfigyelése) egészítette ki, ami szintén a módszertan fejlődésének volt köszönhető. A háztartásokra vonatkozó teljes körű összeírást több reprezentatív felvétel egészítette ki. Hasonló módszertani megoldásokat alkalmaztak az 1981. és az 1991. évi agrárcenzusoknál is, a különbség mindössze abban állt, hogy a rendelkezésekre álló források szűkössége miatt a teljes körű modellhez csak kisebb számú reprezentatív összeírás kapcsolódott. A 2000.

évi ÁMÖ esetében az áprilisi teljes körű modulhoz a terméseredményekre és az állatállomány mérésére szolgáló év végi reprezentatív összeírás került végrehajtásra.

A 2003., a 2005. és a 2007. évi gazdaságszerkezeti összeírásokról szóló európai uniós rendelet megengedte a reprezentatív összeírások végrehajtását (és a tagországok többsége élt is ezzel a lehetőséggel). Így 2003-ban (éppen az EU-csatlakozást megelőzően) az egyéni gazdaságok vonatkozásában a mintaelemszámnak köszönhetően (250 ezer egyéni gazdaság adatai alapján) tájörzetszintre vonatkozó becsléseket is lehetett készíteni, ami jó eszköznek bizonyult a döntéshozók, kutatók munkájához, valamint a gazdálkodók pályázatírásának támogatásában. A teljes körűen megfigyelt egyéni gazdaságok gyakorlatilag az ország összes települését érintették (3 100). Az 1 európai méretegység (EUME) alatti gazdaságok listájából központilag 10 százalékos egyszerű véletlen minta került kiválasztásra a településnagysággal arányosan, ami a gyakorlatban szisztematikus kiválasztást jelentett: az 1 EUME alatti gazdaságokat a településkódok szerint növekvő sorrendbe rendeztük, melyek közül egy véletlen kezdőszámtól számítva minden tizedik került bele a mintába. A további gazdaságszerkezeti összeírások egyéni gazdaságokra vonatkozó mintaelemeinek kijelölése szintén hasonló elvek alapján történt.

A 2005. és a 2007. évi gazdaságszerkezeti összeírások esetében – az EU társfinanszírozása ellenére, a hazai költségvetési megszorítások miatt – a KSH olyan alacsony mintaelemszám kiválasztása mellett döntött, ami többnyire csak régiószintű becslések készítését tette lehetővé.

Fontos lépés volt az is, hogy az adatszolgáltatói és statisztikai terhek csökkentése érdekében a Hivatal szakfőosztálya már 2003-ban arról határozott, hogy több rendszeres, éves adatgyűjtés épüljön be a gazdaságszerkezeti összeírások kérdőíveibe.

6.4. Adminisztratív adatforrások felhasználása

A magyar agrárstatisztika adminisztratív adatforrásokat az 1972. évi általános mezőgazdasági összeírás végrehajtása óta használ. A XX. század agrárcenzusai esetében ezek alapvetően az adatszolgáltatók kijelölését, a mezőgazdasági szervezetek nyilvántartásainak, regisztereinek aktualizálását támogatták. E munkálatokban fontos szerepet játszott a földtulajdoni nyilvántartás még akkor is, ha az adminisztratív nyilvántartások minősége nem volt kifogástalan.

Alapvető változás a 2003. évi Gazdaságszerkezeti összeírástól kezdődően következett be, amikor ezeket az adatforrásokat már nemcsak az adatgyűjtések előkészítésére használtuk fel, hanem az adminisztratív adatok bizonyos (a biogazdálkodásra, illetve a minőségiszlő- (bor-) termelésre alkalmas területekkel kapcsolatos) kérdéscsoportokat is kiváltottak. Azóta e két téma esetében a kérdéseket nem tesszük fel a gazdálkodóknak, az adatokat – gazdaságszinten – a gazdaságszerkezeti összeírások adatbázisába il-

lesztjük be. A 2010. évi teljes körű mezőgazdasági összeíráskor hasonló módon járunk el a támogatások igénybevételére vonatkozó információk esetében is.

6.5. Az adatminőség biztosítása

Az adatminőség biztosításához nagymértékben hozzájárult a helyi ismerettel bíró, szakmailag jól képzett, mezőgazdasági statisztikai felvételekben jártas területi apparátus, illetve összeírói kör alkalmazása és színvonalas oktatása.

Az adatfelvétel során többszintű ellenőrzésre került sor. Egyrészt az összeírási megbízottak folyamatosan segítették és ellenőrizték a hozzájuk tartozó összeírók munkáját, vizsgálták a kitöltött kérdőívek adatösszefüggéseit, a cím- és ellenőrző lajstromok szakszerű kitöltését. Másrészt a megbízottak munkáját is ellenőrizni kellett, ezért a területfelelősök telefon vagy személyesen felkeresés útján folyamatosan tartották a kapcsolatot a hozzájuk tartozó 8–10 megbízottal. A Hivatal főosztályán dolgozó összekötő kollégák mind az előkészítés, mind a végrehajtás teljes időszakában szintén ellenőrizték az összeírás menetét. Helyszíni ellenőrzési körútjaik során figyelemmel kísérték, hogy a stratégiai és az operatív alapelvek egységesen érvényesülnek-e.

A végrehajtás szakaszának adatellenőrzését a feldolgozás előtti kontrollmunkák követték. A rögzítő programok az adatbevitelt végző személyek azonosító kódját is tárolták, így figyelemmel lehetett kísérni, hogy a rögzítők milyen minőségben dolgoztak.

A 2010. évi teljes körű mezőgazdasági összeírás végrehajtására ugyan az összeírási hálózat felépítése módosult, az adatminőség biztosításának elvei alapvetően nem változnak.

Felhasznált irodalom

Agrár idősorok és cenzusok.

http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,567796&_dad=portal&_schema=PORTAL

EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK TANÁCSA [1988]: 571/88/EGK rendelet (1988. február 29.) a mezőgazdasági üzemek szerkezetére vonatkozó, 1988. és 1997. évek közötti közösségi felmérések szervezéséről. *Európai Unió Hivatalos Lapja*. L. 56. 1–23. old. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:03:08:31988R0571:HU:PDF> (Elérés dátuma: 2010. május 6.)

EURÓPAI PARLAMENT ÉS TANÁCS [2008]: 1166/2008/EK rendelet (2008. november 19.) a gazdaság-szerkezeti felmérésekről és a mezőgazdasági termelési módszereket vizsgáló felmérésről, valamint az 571/88/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről. *Európai Unió Hivatalos Lapja*. L. 321. 14–34. old. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:321:0014:0034:HU:PDF> (Elérés dátuma: 2010. május 6.)

KAPOSI L. – LAKATOS M. [2005]: Az egyéni agrárgazdaságok termelése és társadalmi-foglalkozási összetétele. *Területi statisztika*. 8.(45.) évf. 4. sz. 354–371. old.

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL [2002]: *Magyarország mezőgazdasága a 2000. évben*. Budapest.

- KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL [2006]: *Magyarország mezőgazdasága, 2005*. Budapest.
- KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL [2008]: *Magyarország mezőgazdasága, 2007*. Budapest.
- LACZKA É. [1999]: *Mezőgazdasági Statisztikai Információs Rendszer*. Agrárinformatika konferencia. Augusztus 26. Debrecen. 32–34. old.
- LACZKA É. [2003]: *A mezőgazdaság strukturális változásai a kilencvenes években*. Központi Statisztikai Hivatal. Budapest.
- LACZKA S.-NÉ. [1997]: Gazdaságszerkezeti összeírások az Európai Unióban. *Statisztikai Szemle*. 75. évf. 4–5. sz. 303–310. old. http://www.ksh.hu/statszemle_archive/1997/1997_04-05/1997_04-05_303.pdf
- LACZKA S.-NÉ. [2000]: Mezőgazdasági összeírások Magyarországon, 1895–2000. *Statisztikai Szemle*. 78. évf. 4. sz. 282–289. old. http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2000/2000_04/2000_04_282.pdf
- LAKATOS M. [1999]: A mezőgazdasági kérdések jelentősége az 1949-et követő lakossági felvételekben. In: *Kepecs J. (szerk.): Népszámlálás az ezredfordulón*. KSH. Budapest. 147–163. old.
- MAGYAR KIRÁLYI KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL [1936]: Magyarország földbirtok viszonyai az 1935. évben. *Magyar Statisztikai Közlemények*. 99. köt. Budapest.
- OROS I. [1999]: Átfogó statisztikai censzusok a mezőgazdaságban. *Statisztikai Szemle*. 77. évf. 6. sz. 446–458. old. http://www.ksh.hu/statszemle_archive/1999/1999_06/1999_06_446.pdf
- OROS I. [1999]: Mezőgazdasági kérdések a hazai lakossági censzusokban. In: *Kepecs J. (szerk.): Népszámlálás az ezredfordulón*. KSH. Budapest. 114–146. old.
- ORSZÁGOS MAGYAR KIRÁLYI STATISZTIKAI HIVATAL [1897]: *A Magyar Korona országainak mezőgazdasági statisztikája, 1895. Az összeírás főbb eredményei községenként*. I. kötet. Budapest.

Summary

The objective of comprehensive agricultural censuses is to provide a picture on the capital assets of the agriculture, the primary features of farming and the results of production, and at the same time to form a basis for the elaboration of the systems of annual data surveys between censuses.

In addition, the data supply of censuses is supposed to satisfy the information needs of Hungarian decision makers, users, and in most of the cases it has to fulfil the requirements of international organizations, too, providing an opportunity to make international comparisons and analyses.

This can only happen if statisticians select their applied data surveying tools based on the actual peculiarities and characteristics of the agriculture of the respective country and decide for specific methodologies which – as far as overall possibilities and the development of the discipline allow – provide for the most precise description of the monitored phenomena.

Consequently, statisticians of the 21st century will perhaps find interest in providing a brief review of how Hungarian agricultural censuses have been able to meet the requirements of data users.

32. Alkalmazottak száma a ledolgozott munkaidő és nemek szerint

Sor-szám	Megnevezés	Éves munkaidő (225 nap/1800 óra) százaléka szerint										Össze-sen	Ebből: egyéb jövedelemszerző tevékenységben [†] részt vevő	
		0–24% (0–56 nap)		25–49% (57–112 nap)		50–74% (113–168 nap)		75–99% (169–224 nap)		100% (225 nap és több)			főogl.	nem főogl.
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő			
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
01	Állandó alkalmazott													
02	Időszaki alkalmazott													
03	Nem a gazdaság közvetlen alkalmazásában álló, fizetett munkaerő													

[†] A gazdasághoz közvetlenül kapcsolódó tevékenységek (lásd 71. tábla)

33. Rokonok és ismerősök által végzett munka, munkanap

--	--	--	--	--	--	--	--

4. A GAZDASÁG FÖLDTERÜLETE (1 hektár = 10 000 m²)

41. Földterület használat szerint, tulajdontól függetlenül, 2010. június 1.

kódja	Művelési ág megnevezése	A gazdaság használatában lévő terület						Földbérleti díj, 2010. év Ft/ha					
		összesen		ebből:									
		hektár	m ²	bérelt		egyéb jogcímen használt							
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	
0100	Szántó (szántóként használt kerttel együtt)												
0151	ebből: öntözhető szántó												
0200	Konyhakert												
0600	Gyümölcsös (fák ≥ 400 m ² , bogyós ≥ 200 m ²)												
0500	Szőlő (≥ 200 m ²)												
1300	Gyep (legelő és rét)												
1310	ebből: belterjes (intenzív) gyep												
1600	Mezőgazdasági terület (0100+0200+0600+0500+1300)												
1610	ebből: öntözhető mezőgazdasági terület												
0700	Erdő												
0710	ebből: rövid rotációs idejű (≤ 20 év) erdő												
0800	Nádas												
0900	Halastó												
1010	Nem hasznosított mezőgazdasági terület (pl. parlag, nem használt gyep és ültetvény)												
1030	Egyéb, gazdasághoz tartozó területek (pl. lakó- és gazdasági épületek, utak, udvar)												
1200	ebből: gombatermesztésre használt terület (2009. június 1–2010. május 31. között)												
9999	Összes terület (1600+0700+0800+0900+1010+1030)												

42. Földforgalmi adatok (2009. június 1–2010. május 31.)

kódja	Művelési ág megnevezése	Vásárolt terület		Vásárolt terület egységára	Értékesített terület		Értékesített terület egységára
		hektár	m ²	Ft/ha	hektár	m ²	Ft/ha
		a	b	c	d	e	f
0100	Szántó						
0151	ebből: öntözhető szántó						
0600	Gyümölcsös						
0500	Szőlő						
1300	Gyep (legelő és rét)						
0700	Erdő						
9999	Technikai összesen						

43. A használt terület elhelyezkedése településenként és művelési áganként, 2010. június 1.

pótlapok száma

Sor-szám	Település neve	Szántó 0100		Gyümölcsös 0600		Szőlő 0500		Gyep (legelő/rét) 1300		Erdő 0700		Nádas 0800		Halastó 0900		Művelés alól kivett terület 1000	
		ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²	ha	m ²
a	b	c		d		e		f		g		h		i			
01																	
02																	
03																	
04																	
05																	
06																	
07																	
08																	
09																	
10																	
99	Összesen (pótlap esetén átvitel)																
		= 41. t. 0100/c		= 41. t. 0600/c		= 41. t. 0500/c		= 41. t. 1300/c		= 41. t. 0700/c		= 41. t. 0800/c		= 41. t. 0900/c		= 41. t. 1010+1030/c	

44. Járható üvegház, fóliasátor, fóliaház alapterülete, 2010. június 1.

Termék-jel	Megnevezés	Üvegház, melegegház, fóliaház, fóliasátor			
		összesen (bármely művelési ágban)		ebből: szántón	
		hektár	m ²	hektár	m ²
a	b	c		d	
9112	Zöldségfélék és szaporítóanyagaik				
9113	Virág és dísznövény (faiskola nélkül)				
2047	Szamóca				
9118	Egyéb növények (pl.: dohány, burgonya)				
9999	Összesen				

45. Energianövények összterülete, 2010. június 1. (pl.: energiafű, energiaerdő, repce stb.)

hektár	m ²
hektár	m ²

46. Az elmúlt 12 hónapban legalább egyszer megöntözött mezőgazdasági terület

(konyhakert és járható takarás alatti terület nélkül)

5. A SZÁNTÓ HASZNOSÍTÁSA, 2010. JÚNIUS 1. (1 hektár = 10 000 m²)

51. A szántóterület hasznosítása

kódja	A szántóterület-hasznosítás		Terület	
	megnevezése		hektár	m ²
a	b		c	
0111	Élelmezési, takarmányozási, ipari célra vetett növények és szaporítóanyagaik (= 53. tábla 9999/c)			
0112	Zöldtrágyának fővetésként vetett növények			
0113	Egyéb növények (kísérleti-, szőlő- és gyümölcsfaiskolák, karácsonyfatelepek) (≥ 64. tábla 9164/c+2156/c)			
0130	Üvegház és fólia alatt termesztett növények (= 44. tábla 9999/d)			
0121	Június 1-jén be nem vetett terület	június 1-ig betakarított és újra be nem vetett terület		
0122		a művelési-ág folyamatban lévő változása		
0123		kivitelezés alatt álló melioráció		
0125		ugar		
0127		kipusztult terület (árvíz, belvív, kifagyás, aszály)		
0128		az előzőekben felsoroltakon kívüli ok (pl. betegség stb.) miatt		
9999	Összes szántóterület (= 41. tábla 0100/c)			
0140	ebből: köztes növényekkel is hasznosított terület			

52. A zöldségféléket és szamócát kizárólag más zöldségfélékkel termelik vetésforgóban? igen (1), nem (2)

6. ÜLTETVÉNYEK, 2010. JÚNIUS 1.

61. Gyümölcsültetvények

Termék jel	Megnevezés	Összes terület		ebből: termő	
		hektár	m ²	hektár	m ²
a	b	c		d	
2024	Alma	:	:	:	:
2031	Birs	:	:	:	:
2034	Cseresznye	:	:	:	:
2072	Dió	:	:	:	:
2067	Gesztenye	:	:	:	:
2032	Kajszi	:	:	:	:
2028	Körte	:	:	:	:
2064	Mandula	:	:	:	:
2035	Meggy	:	:	:	:
2068	Mogyoró	:	:	:	:
2041	Naspolya	:	:	:	:
2037	Nektarin	:	:	:	:
2036	Őszibarack	:	:	:	:
2038	Szilva, ringlő	:	:	:	:
9201	Egyéb gyümölcsfa	:	:	:	:
9999	Összesen (>= 400 m ²)	:	:	:	:

62. Bogyósgyümölcsös-ültetvények

Termék jel	Megnevezés	Összes terület		ebből: termő	
		hektár	m ²	hektár	m ²
a	b	c		d	
2053	Áfonya	:	:	:	:
2057	Bodza	:	:	:	:
2080	Fekete berkenye	:	:	:	:
2051	Fekete ribiszke	:	:	:	:
2079	Homoktövis	:	:	:	:
2056	Josta (rikó)	:	:	:	:
2052	Köszméte (egres)	:	:	:	:
2046	Málna	:	:	:	:
2054	Málnaszeder	:	:	:	:
2050	Ribiszke (piros, fehér)	:	:	:	:
2055	Szeder	:	:	:	:
2058	Egyéb bogyós	:	:	:	:
9999	Összesen (>= 200 m ²)	:	:	:	:

63. Szőlő

Termék jel	Megnevezés	Összes terület		ebből: termő	
		hektár	m ²	hektár	m ²
a	b	c		d	
2005	Borszőlő	:	:	:	:
2003	Csemegeszőlő	:	:	:	:
2006	Egyéb szőlő	:	:	:	:
9999	Összesen (>= 200 m ²)	:	:	:	:

64. Egyéb ültetvények

Termék jel	Megnevezés	Összes terület	
		hektár	m ²
a	b	c	
9164	Faiskola	:	:
2156	Karácsonyfa-ültetvény szántón	:	:
9163	Egyéb ültetvény (pl. kosárfűz, szarvasgomba)	:	:
9999	Összesen	:	:

7. EGYÉB INFORMÁCIÓK, 2009. június 1–2010. május 31.

71. Nem mezőgazdasági tevékenységek

Sor-szám	A gazdaságban végzett nem mezőgazdasági tevékenységek, amelyek a gazdasághoz közvetlenül kapcsolódnak	Csak saját felhasználás (1), csak értékesítés (2), saját felhasználás és értékesítés együtt (3), nincs (4)			
		1	2	3	4
a	b	c			
01	Húsfeldolgozás	1	2	3	4
02	Téjfeldolgozás	1	2	3	4
03	Gyümölcs- és zöldségfeldolgozás	1	2	3	4
04	Borkészítés, borpalackozás	1	2	3	4
05	Egyéb élelmiszeripari tevékenység	1	2	3	4
06	Takarmánykeverés	1	2	3	4
07	Erdőgazdálkodás	1	2	3	4
08	Fafeldolgozás	1	2	3	4
09	Vendégfogadás, vendéglátás		2		4
10	Vásárlás és változatlan formában való továbbértékesítés (kereskedelem)		2		4
11	Fuvarozás, szállítás	1	2	3	4
12	A gazdaság eszközeivel más gazdaságnak végzett tevékenység (szerződéses munka)		2		4
13	Megújulóenergia-termelés (lásd 73. tábla)	1	2	3	4
14	Kézművesség (kosárfonás, népművészet stb.)	1	2	3	4
15	Haltermelés	1	2	3	4
16	Egyéb tevékenység	1	2	3	4

72. A nem mezőgazdasági tevékenységek jelentősége

(a 71. táblában felsorolt tevékenységek)
 százalékos arány a gazdaság össztermeléséhez képest:
 0 % (0), 1–10 % (1), 11–50% (2), 51–99% (3) **Ú!**

73. Megújulóenergia-termelő berendezések

Sor-szám	Van-e a gazdaságban megújulóenergia-termelő berendezés?	igen (1), nem (2)	
		1	2
a	b	c	
01	Ahol az energiaforrás	szélerenergia	
02		biomassza	
03		ebből: biometán	
04		napenergia	
05		vízenergia	
06		egyéb (pl. geotermikus)	

74. Mezőgazdasági szolgáltatások

Sor-szám	Megnevezés	Igénybe vett-e	Másnak nyújtott-e	
			szolgáltatást? igen (1), nem (2)	
a	b	c	d	
01	Szántás			
02	Betakarítás			
03	Növényvédelem	géppel és/vagy fogattal		
04	Trágyázás			
05	Egyéb növénytermesztési szolgáltatás			
06	Állattenyésztési szolgáltatás			

8. ÁLLATÁLLOMÁNY, 2010. JÚNIUS 1.

80. Szarvasmarha és bivaly

Kód	Megnevezés		Darab	
3041	1 évesnél fiatalabb borjú	vágásra	hímivarú	
3044			nőivarú	
3042		egyéb	hímivarú	
3045		tartásra	nőivarú	
3023		1–2 éves szarvasmarha	hímivarú	
3025		nőivarú	vágásra (vágóüsző)	
3026			egyéb	
3029	2 évesnél idősebb szarvasmarha	hímivarú		
3033		üsző	vágásra (vágóüsző)	
3034			egyéb (előhasi üsző)	
3016		tehén	tejhasznú	
3035			húshasznú	
3036			kettős hasznosítású	
9314	Bivaly	nőivarú tenyészállat		
9315		egyéb		
9319	Szarvasmarha és bivaly összesen			

81. Sertés

Kód	Megnevezés		Darab
3100	Malac, legfeljebb 20 kg		
3101	Süldő (20–50 kg között)		
3103	Hízósertés	51–79 kg	
3104		80–109 kg	
3105		110 kg és több	
3107	Koca	előhasi	
3109		egyéb vemhes	
3110		üres	
3111	Szűz kocasüldő		
3112	Tenyészkan		
3099	Sertés összesen		

82. Ló (póniló nélkül)

Kód	Megnevezés		Darab
3059	Csikó, átminősítésig		
3060	Kanca		
3061	Tenyézmén		
3062	Egyéb mén		
3063	Herélt ló		
3058	Ló összesen		
7202	ebből: igásló		

83. Juh

Kód	Megnevezés		Darab
3074	Bárány	választásig	
3075		választástól 1 éves korig	
3081	Anyajuh	egyéb	
3080		tejhasznú	
3077	Tenyézkos		
3082	Egyéb juh		
3072	Juh összesen		

84. Kecske

Kód	Megnevezés		Darab
3084	Előhasi		
3087	Anyakecske	egyéb	
3086		tejhasznú	
3089	Egyéb kecske		
3083	Kecske összesen		

85. Tyúkféle

Kód	Megnevezés		Darab
3116	Napos- és növendék, 3 hónaposnál fiatalabb		
3120	Tojóttyúk		
3124	Kakas (tenyésztésre)		
3131	Egyéb tyúkféle, 3 hónaposnál idősebb		
3115	Tyúkfélék összesen		
3117	3116-ból brojler (vágócsirke)		
3121	3120-ból tenyésztojást termelő tojóttyúk		

86. Lúd

Kód	Megnevezés		Darab
3140	Napos- és növendék, 3 hónaposnál fiatalabb		
3142	Tojólúd		
3143	Gúnár (tenyésztésre)		
3145	Egyéb lúd, 3 hónaposnál idősebb		
3139	Lúd összesen		

87. Kacsa

Kód	Megnevezés		Darab
3148	Napos- és növendék, 3 hónaposnál fiatalabb		
3150	Tojókacsa		
3151	Gácsér (tenyésztésre)		
3153	Egyéb kacsa, 3 hónaposnál idősebb		
3147	Kacsa összesen		

88. Pulyka

Kód	Megnevezés		Darab
3133	Napos- és növendék, 3 hónaposnál fiatalabb		
3135	Tojópulyka		
3136	Pulykakakas (tenyésztésre)		
3138	Egyéb pulyka, 3 hónaposnál idősebb		
3132	Pulyka összesen		

89. Egyéb állatfajok

Kód	Megnevezés		Darab
3154	Gyöngyös összesen		
3155	ebből: tojó		
3184	Házinyúl összesen		
3185	ebből: anyanyúl		
3190	Vágógalamb		
3191	Postagalamb		
3204	Tenyésztett prémes állatok		
3202	Méhcsalád		
3065	Szamár		
3066	Őszvér		
3193	Strucc		
3194	Emu		
9999	Technikai összesen (89. tábla adatai)		

9. MEZŐGAZDASÁGI TERMELESI MÓDSZEREK, 2009. június 1–2010. május 31.

91. A szántó művelése és téli talajtakarás

Sor-szám	Megnevezés		Szántóterület	
			ha	m ²
a	b		c	
01	Talajművelési módszerek	Hagyományos (szántás, talajforgatás)	:	:
02		Talajkimélő (kismértékű, csökkentett)	:	:
03		Közvetlen vetés (nincs talajművelés)	:	:
04	A szántó talajának téli takarása	Szokásos téli növényzet (pl. őszi búza, őszi repce)	:	:
05		Takarónövényzet vagy ideiglenes növényzet	:	:
06		Növénymaradványok (pl. tarló, szalma, kukoricaszár)	:	:
07		Pusztá talaj	:	:
99	Technikai összesen		:	:

92. A vetésforgóban lévő szántóterület aránya

0% (0); 1–24% (1); 25–49% (2); 50–74% (3); 75–100% (4)

A **hagyományos talajművelés** a talaj ekével vagy tárcsával történő megfordításán – szántáson – alapul, amit ezt követően elegyengetnek. **Talajkimélő művelés** a talaj sekély (max.15 cm), megfordítás nélküli, lehető legkevesebb művelési eljárással történő művelése úgy, hogy a növényi maradványok legkevesebb 30%-a a talajfelszínen marad. Legfontosabb típusai a sávos (szalagos, zóna) és a bakhátas művelés. **Közvetlen vetés** esetében a talajt még vetés előtt sem bolygatják (nincs talajművelés), csak gyomirtószereket használnak, illetve talajtakarással előzik meg az eróziót és biztosítják a megfelelő talajállapotot.

A **talaj téli takarása** a talajleromlás és tápanyagvesztés csökkentése, a termőréteg védelme érdekében alkalmazott gazdálkodási gyakorlat, amikor a tél folyamán a talajfelszint növényekkel, növényi maradványokkal fedik. A téli talajtakarás történhet:

- **szokásos téli növényzettel:** ősssel vetett, tél során fejlődő növények, amit a következő évben takarítanak be vagy legeltetésre használnak;
- **ideiglenes takarónövényzettel:** elsősorban a talaj téli védelme érdekében vetett alacsony gazdasági jelentőségű növények, amelyeket nem takarítanak be vagy használnak legeltetésre, hanem tavasszal vetés előtt beszántanak;
- **növényi maradványokkal:** a szántó takarása az előző tenyészidőszak növényi maradványaival függetlenül attól, hogy a maradványok helyben keletkeztek-e vagy a gazdálkodó hordta oda. Ősszel általában csak kultivátorozásra, fogastárcsázásra kerül sor, melynek során a növényi maradványok több mint 10%-ának a felszínen kell maradnia. Az árvalékést is itt kell számba venni.

A **pusztá talaj** ősssel megművelt, be nem vetett vagy legfeljebb 10% növényi maradvánnyal borított szántó, amely a következő vetésig üres.

93. A mezőgazdasági terület trágyázása

Sor-szám	Megnevezés		Szántó 0100	Gyümölcsös 0600	Szőlő 0500	Gyep 1300	Összesen 9999
01	Szerves-trágyázás	szilárd/mélyalmos trágya	trágyázott alapterület (hektár 1 tizedes)	:	:	:	:
02			ebből: azonnali beforgatás	:	:	:	:
03		kijuttatott trágyamennyiség (tonna 1 tizedes)	:	:	:	:	:
04	trágyalé/higtrágya	trágyázott alapterület (hektár 1 tizedes)	:	:	:	:	:
05			ebből: azonnali bedolgozás, injektálás	:	:	:	:
06		kijuttatott trágyamennyiség (m ³ 1 tizedes)	:	:	:	:	:
07	Műtrágyázás	műtrágyázott összes alapterület (hektár 1 tizedes)	:	:	:	:	:
08		kijuttatott N-műtrágya mennyisége hatóanyagban (kg)	:	:	:	:	:
09	A gazdaság összes termeléséből az értékesített és/vagy ténitítés nélkül elszállított összes szerves-trágya aránya		nincs (0); 1–24% (1); 25–49% (2); 50–74% (3); 75–100% (4)				:

94. A mezőgazdasági terület öntözése (konyhakert és járható takarás alatti terület nélkül)

Termék-jel	Megnevezés		Terület		
			hektár	m ²	
a	b		c		
9166	Az elmúlt 12 hónap során legalább egyszer megöntözött terület	Kukorica (szemes és siló)	:	:	
1277		Rizs	:	:	
9101		Búza, durumbúza, tönköly, alakor, rozs, árpa, zab, kétszeres, köles, cirok, tritikálé, pohánka (hajdina), kanárimag, indián rizs (vetőmaggal együtt)	:	:	
1135		Bab (száraz), borsó (száraz), lóbab, dísnóbab, homokbab, lence, csicserborsó, szegletes lednek, csillagfűrt (vetőmaggal és gabonakeverékkel együtt) szemes terménynek	:	:	
1358		Burgonya (új- és vetőburgonya is)	:	:	
1376		Cukorrépa (vetőmag nélkül)	:	:	
1214		Káposztarepce és réparepce	:	:	
1228		Napraforgó	:	:	
1409		Rostkenyer és rostlen	:	:	
9157		Zöldségfélék és szamóca szántóföldi vetésforgóban	:	:	
9159		Egyéb, fel nem sorolt szántóföldi növények	:	:	
9165		Gyep (időszakos és állandó)	:	:	
9200		Gyümölcsös (gyümölcsfák és bogyósok)	:	:	
2002		Szőlő	:	:	
9999		Összesen (= 46. kérdés)		:	:
9996		Öntözött terület átlagos nagysága az elmúlt három évben		:	:
9997		Alkalmazott öntözési módszer	árasztásos (1), barázdás (2), esőztető, mobil eszköz (3), esőztető, fix eszköz (4), csepegtető (5)	:	:
9998		Az öntözővíz forrása	fűrt/ásott kút, forrás (1); a gazdaságban található tó, víztározó (2); a gazdaságon kívüli tó, vízfolyás (3); vezetékes víz (4); öntözőcsatorna, árok (5); újrahaznosított víz (6)	:	:

95. Tájképi jellemzők

Kód	Típus	A gazdálkodó által az elmúlt három évben	
		karbantartott	létesített
		igen (1), nem (2)	
a	b	c	d
01	Sövény		
02	Fasor		
03	Kőfal		

A **tájképi jellemző** folyamatos vonalas elem, melyet az ember létesített, és általában területhatárt képvisel. Lehet korábbi vízfolyás vagy parcella határa mentén kialakult növényzet, ültetett fasor, cserjékből és bokrokból álló sövény, kőfal stb.

Karbantartottnak tekinthető, ha a gazdálkodó biztosítja a fenntartás minimális szintjét (pl.: sövénynyírás, hiányzó kövek pótlása) és így elkerüli a környezet leromlását.

Sövény: cserjékből és/vagy bokrokból álló vonalas elem, amely növényfalat képez, néha középen fasorral.

Fasor: nem mezőgazdasági termelési célú, folyamatos vonalas fás növényzet, amely általában földtagok körül, utak vagy vízfolyás mentén képez határt.

Kőfal: téglából vagy (termés)kőből készült mesterséges építmény.

96. Legeltetés

Sor-szám	Megnevezés		Érték
a	b		c
01	A gazdaság területén	legeltetett terület	hektár
02		legelön tartás időtartama	hónap
03	Közbirtokon	legeltetett állatok száma összesen	darab
04		legelön tartás időtartama	hónap

Legeltetett terület: az összes gazdasághoz tartozó gyepterület (kivéve a közbirtokot), amelyen a referenciaév folyamán legeltettek. A **közbirtokon** lévő legelő nem tartozik közvetlenül a gazdasághoz, hanem közhatalmi szervezetek (önkormányzatok, egyházakozsége stb.) tulajdonában lévő terület, amelyen közös jogokat gyakorolnak.

A **legelön tartás időtartama** azon hónapok száma a referenciaév során, amit az állatok a legelön töltöttek. Minimum 2 óra/nap legeltetés szükséges a legeltetési napként történő számbavételhez. Ha a különböző állatfajok és/vagy kategóriák (pl. borjú és tehén) eltérő hosszúságú ideig vannak a legelön, a leghosszabb időszakot kell felvenni.

97. Trágyatárolás

Sor-szám	A használt tároló megnevezése		Összesen	ebből: fedett	Kapacitás	
					darab	
					egység	összesen
a	b		c	d	e	f
01	Szilárdtrágya-	tároló			m ²	
02	Hígtrágya-				m ³	
03	Trágyalé-				m ³	
04	ebből: derítő				m ³	
99	Technikai összesen					

A **szilárdtrágya-tároló** vízzáró (beton-) aljú, szigetelt, általában három oldalról fallal körülvevett létesítmény.

A **hígtrágya/trágyalé-tároló** nyitott vagy zárt vízzáró tartály, vagy bélelt derítő folyékony trágya tárolására. Trágyalétartálynak tekintendő az istállók alatti vagy azokhoz kapcsolt vízzáró akna vagy pince is.

A **derítő** talajba ásott, általában négyszögletes, lejtős falú gödör, melynek felülete a mélységéhez képest jelentős.

A **fedett trágyatárolót** fix, szabadon mozgó vagy a trágyalén úszó tető (betonfedő, vízhatlan ponyva, fém, műanyag stb.) takarja, hogy a csapadék ne hulljon bele, illetve az ammóniakibocsátás csökkenjen.

98. Az állattartás épületei

Sor-szám	Megnevezés		Épületek száma	Átlagos állatállomány
				darab
				c
01	Szarvasmarha	Kötött tartás	szilárd- és hígfázisú trágyakezeléssel	
02			hígtrágyakezeléssel	
03		Kötetlen tartás	szilárd- és hígfázisú trágyakezeléssel	
04			hígtrágyakezeléssel	
05		Egyéb, fel nem sorolt tartás		
06	Sertés	Részleges rácspadló		
07		Teljes rácspadló		
08		Mélyalmos elhelyezés		
09		Egyéb, fel nem sorolt tartás		
10	Tojtyúk	Mélyalmos elhelyezés		
11		Ketrecblokk	trágyakihordó szalaggal	
12			trágyaaknás	
13			cölöpös	
14			egyéb ketrecblokk	
15	Egyéb, fel nem sorolt tartás			
99	Technikai összesen			

A referenciaidőszak alatt az épületekben tartott **állatok átlagos száma**; tojtyúk esetében csak azok, amelyek már tojnak, vagy beállításra kerültek.

Kötött tartás: az állatok mozgásukban korlátozottak, folyamatosan az állásokban tartózkodnak; **kötetlen tartás:** az állatok szabadon mozognak az istálló teljes területén vagy azon belül kiképzett terekben.

Szilárd- és hígfázisú trágyakezelés esetében az istálló tömör padozata lejtős; a lejtő alján összegyűlt trágyás almot mechanikus módon távolítják el. **Hígtrágyakezelés** esetén a padozatban rácsozott csatorna van vagy az egész felület rácspadozat, így az ürülék és a vizelet a padló alatti gödörbe (mélyaknába) jut. Az itt képződött hígtrágyát tartályba, derítőbe gyűjtik.

A **sertések hagyományos almon tartása**, ahol az almot rövidebb időközönként, rendszeresen eltávolítják, az egyéb épületek közé tartozik (09 sor).

Mélyalom: ürülékkel és vizelettel kevert nagy mennyiségű alom (szalma, forgács, fűrészpor stb.), melyet általában hosszabb időszakonként (több hónap) távolítanak el.

Ketrecblokk: szellőztetett, világítással ellátott vagy anélküli zárt tartóépület, ahol a tojók szintekben és sorokban elrendezett ketrecekben található. Az ürülék a ketrec alján átesve az alatta lévő mély aknában vagy csatornában gyűlik, vagy szállítószalaggal, illetve más (pl.: tolólapos) rendszerrel eltávolítják. A **cölöpös blokk** esetében az ürülék a ketrecek aljából szűkítésekén át egy elkülönített részbe (épület alsó szintje) potyog, ahol szellőztetéssel szárítva szilárd trágyát képez.

Adatszolgáltatók: valamennyi mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezet**ÁLTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI ÖSSZEÍRÁS, 2010. JÚNIUS 1.
GAZDASÁGI SZERVEZETEK****Küldendő: a KSH Szegedi Igazgatóságának**
6701 Szeged Jobb fásor 6-10.
Levelezési cím: 6701 Szeged Pf. 410.Telefonszám: (62) 623-800
Fax-szám: (1) 345-8691
E-mail cím: mezogazdstat@ksh.hu**Beérkezési határidő:** 2010. június 15.Az adatszolgáltatás statisztikai célra történik.
Valótlan adatok közlése, az adatszolgáltatás megtagadása, a késedelmes adatszolgáltatás büntető-, illetve szabálysértési eljárást vonhat maga után.

2010. .... hó ..... nap

PH. Vezető aláírása .....

A kérdőívet jóváhagyó vezető adatai

neve	beosztása	faxszáma	telefonszáma	e-mail címe

A kitöltő adatai

neve	telefonszáma	faxszáma	e-mail címe	törzsszám*
				<input type="text"/>

* Ha könyvelő cég tölti ki, kérjük annak törzsszámát (az adószám első nyolc számjegyét) megadni!

Megjegyzés

Az adatszolgáltatással kapcsolatos egyéb szöveges megjegyzés: .....

A nemlegesség oka Amennyiben az adatszolgáltatása nemleges, kérem, szíveskedjen a megfelelő kódot beírni:

A szervezetnek nincs az adatgyűjtésre vonatkozó tevékenysége (201); A szervezetnek az adatgyűjtésre vonatkozó tevékenysége megszűnt (202);

Az adott időszakban a szervezetnek nincs az adatgyűjtésre vonatkozó tevékenysége (203); Egyéb ok miatt nemleges (204)

Szöveges indoklás (ha a nemlegesség oka 204, feltétlenül kérjük indokolni): .....

A kérdőív kitöltésére fordított idő

     perc**Köszönjük az együttműködésüket!**

1. MUNKAERŐ, 2009. június 1–2010. május 31.

11. Mezőgazdasági munkát végző, fizetett munkaerő a ledolgozott munkaidő és nemek szerint

Sor-szám	Megnevezés	Éves munkaidő (225 nap/1800 óra) százaléka szerint										Össze-sen	
		0–24% (0–56 nap)		25–49% (57–112 nap)		50–74% (113–168 nap)		75–99% (169–224 nap)		100% (225 nap és több)			
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő		
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	
01	Irányító (csak egy fő lehet)												1
02	Állandó alkalmazott												
03	Időszaki alkalmazott												
04	Nem a gazdaság közvetlen alkalmazásában álló fizetett munkaerő												
05	Az irányító életkora	14–19 (1), 20–24 (2), 25–29 (3), 30–34 (4), 35–39 (5), 40–44 (6), 45–49 (7), 50–54 (8), 55–59 (9), 60–64 (10), 65– (11)											
06	Az irányító legmagasabb mezőgazdasági képzettsége	nincs (0), gyakorlati tapasztalat (1), alapfok (2), középfok (3), felsőfok (4)											
07	A gazdaság irányítója gazdálkodáshoz kapcsolódó szakképzésen részt vett-e?	igen (1), nem (2)											

2. A GAZDÁLKODÁS EGYÉB JELLEMZŐI, 2009. június 1–2010. május 31.

21. Nem mezőgazdasági tevékenységek

Sor-szám	A gazdaságban végzett nem mezőgazdasági tevékenységek, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a gazdasághoz	Csak saját felhasználás (1), csak értékesítés (2), saját felhasználás és értékesítés együtt (3), nincs (4)			
		a	b	c	
01	Húsfeldolgozás	1	2	3	4
02	Tejfeldolgozás	1	2	3	4
03	Gyümölcs- és zöldségfeldolgozás	1	2	3	4
04	Borkészítés, borpalackozás	1	2	3	4
05	Egyéb élelmiszeripari tevékenység	1	2	3	4
06	Takarmánykeverés	1	2	3	4
07	Erdőgazdálkodás	1	2	3	4
08	Fafeldolgozás	1	2	3	4
09	Vendégfogadás, vendéglátás		2		4
10	Vásárlás és változatlan formában való továbbértékesítés (kereskedelem)		2		4
11	Fuvarozás, szállítás	1	2	3	4
12	A gazdaság eszközeivel más gazdaságnak végzett tevékenység (szerződéses munka)		2		4
13	Megújulóenergia-termelés (lásd 24. tábla)	1	2	3	4
14	Kézművesség (kosárfonás, népművészet stb.)	1	2	3	4
15	Haltermelés	1	2	3	4
16	Egyéb tevékenység	1	2	3	4

22. A nem mezőgazdasági tevékenységek

(21. tábla) **jelentősége**

arány a gazdaság össztermeléséhez képest:
0% (0), 1–10% (1), 11–50% (2), 51–99% (3)

A 21. táblában felsorolt tevékenységek közül azokat kell figyelembe venni az arány számításánál, amelyeket a gazdaságban általában végeztek az elmúlt 12 hónap alatt. A **becsült százalékos arány** = a nem mezőgazdasági tevékenységekből származó bevétel osztva az összes (mezőgazdasági termelésből és a közvetlenül kapcsolódó nem mezőgazdasági tevékenységből származó) bevétellel. A **közvetlen támogatásokat** a beruházási támogatások kivételével figyelembe kell venni az arány meghatározásánál. A gazdasághoz közvetlenül nem kapcsolódó jövedelmek (pl. foglalkoztatásból származó és tőkejövedelem, társadalmi transzferek, illetve az esetenkénti egyéb jövedelemszerző tevékenységek) nem tartoznak ide.

23. Mezőgazdasági szolgáltatások

Sor-szám	Megnevezés	Igénybe vett-e	Másnak nyújtott-e
		szolgáltatást? igen (1), nem (2)	
a	b	c	d
01	Szántás		
02	Betakarítás		
03	Növényvédelem		
04	Trágyázás		
05	Egyéb növénytermesztési szolgáltatás		
06	Állattenyésztési szolgáltatás		

24. Megújulóenergia-termelő berendezések

Sor-szám	Van-e a gazdaságban megújulóenergia-termelő berendezés?	
	igen (1), nem (2)	
a	b	c
01	Ahol az energiaforrás	szélenergia
02		biomassza
03		ebből: biometán
04		napenergia
05		vízenergia
06		egyéb (pl. geotermikus)

3.

A GAZDASÁG FÖLDTERÜLETE

(1 hektár = 10 000 m²)

31. Földterület használat szerint, tulajdontól függetlenül, 2010. június 1.

kódja	Művelési ág megnevezése	A gazdaság használatában lévő terület						Földbérleti díj, 2010. év Ft/ha
		összesen		ebből:				
		hektár	m ²	bérelt		egyéb jogcímen használt		
a	b	c		d		e		f
0100	Szántó (szántóként használt kerttel együtt)	...	...	...	...	...	...	...
0151	ebből: öntözhető szántó	...	...	...	...	...	...	...
0200	Konyhakert	...	...	...	...	...	...	...
0600	Gyümölcsös (fák ≥ 400 m ² , bogyós ≥ 200 m ²)	...	...	...	...	...	...	...
0500	Szőlő (≥ 200 m ²)	...	...	...	...	...	...	...
1300	Gyep (legelő és rét)	...	...	...	...	...	...	...
1310	ebből: belterjes (intenzív)	...	...	...	...	...	...	...
1600	Mezőgazdasági terület (0100+0200+0600+0500+1300)	...	...	...	...	...	...	...
1610	ebből: öntözhető mezőgazdasági terület	...	...	...	...	...	...	...
0700	Erdő	...	...	...	...	...	...	...
0710	ebből: rövid rotációs idejű (≤ 20 év) erdő	...	...	...	...	...	...	...
0800	Nádas	...	...	...	...	...	...	...
0900	Halastó	...	...	...	...	...	...	...
1010	Nem hasznosított mezőgazdasági terület (pl. parlag, nem használt rét és legelő)	...	...	...	...	...	...	...
1030	Egyéb, gazdasághoz tartozó területek (pl. lakó- és gazdasági épület, út, udvar, díszkert)	...	...	...	...	...	...	...
1200	ebből: gombatermesztésre használt terület (2009. június 1–2010. május 31. között)	...	...	...	...	...	...	...
9999	Összes terület (1600+0700+0800+0900+1010+1030)	...	...	...	...	...	...	...

32. Földforgalmi adatok, 2009. június 1–2010. május 31.

kódja	Művelési ág megnevezése	Vásárolt terület		Vásárolt terület egységára	Értékesített terület		Értékesített terület egységára
		hektár	m ²	Ft/ha	hektár	m ²	Ft/ha
		a	b	c	d	e	f
0100	Szántó	...	...	...	...	...	...
0151	ebből: öntözhető szántó	...	...	...	...	...	...
0600	Gyümölcsös	...	...	...	...	...	...
0500	Szőlő	...	...	...	...	...	...
1300	Gyep (legelő és rét)	...	...	...	...	...	...
0700	Erdő	...	...	...	...	...	...
9999	Technikai összesen	...	...	...	...	...	...

33. A gazdaság földrajzi elhelyezkedése

a legfontosabb földterület/telephely azonosítása

.....	.....
irányítószám	település neve

.....	.....	.....
helyrajzi szám	alátörés	alrészlet

VAGY

.....	.....	.....	.....	.....
MEPAR-blokkazonosító				

Ú!

A gazdaság elhelyezkedése: ahol a mezőgazdasági termelés jellemzően (egészében vagy nagyobb részben) történik.

A meghatározás menete:

1. Ha a termelés a gazdaság székhelyétől legfeljebb 5 km-re folyik, a székhely címe (telek helyrajzi száma) vagy a parcella adatai egyaránt szolgálhatnak azonosításra.

2. Ha a termelés a székhelytől 5 km-en kívül folyik, akkor a legfontosabb földterület (parcella) VAGY a legfontosabbnak ítélt mezőgazdasági rendeltetésű épület vagy építmény (istálló, üvegház, gépszín stb.) elhelyezkedése szolgál azonosításra.

A földterület fontosságát a következő sorrend szerint kell megállapítani: szántóföldi intenzív termelés > ültetvények > gyep; míg az egyes kategórián belül a terület nagyságát kell figyelembe venni.

35. Járható üvegház, fóliasátor, fűliaház alapterülete, 2010. június 1.

Termék jel	Megnevezés	Üvegház, melegház, fóliaház, fóliasátor			
		összesen (bármely művelési ágban)		ebből: szántón	
		hektár	m ²	hektár	m ²
a	b	c		d	
9112	Zöldségfélék és szaporítóanyagaik		...		...
9113	Virág és dísznövény (faiskola nélkül)		...		...
2047	Szamóca		...		...
9118	Egyéb növények (pl.: dohány)		...		...
9999	Összesen		...		...

36. Energianövények összterülete

2010. június 1.

(pl.: energiafű, energiaerdő, repce stb.)

hektár	m ²
	...

37. A mezőgazdasági terület öntözése, 2009. június 1–2010. május 31. (konyhakert és takarás alatti terület nélkül)

Termék jel	Megnevezés	Terület	
		hektár	m ²
a	b	c	
9166	Kukorica (szemes és siló)		...
1277	Rizs		...
9101	Búza, durumbúza, tönköly, alakor, rozs, árpa, zab, kétszeres, köles, cirok, tritikálé, pohánka (hajdina), kanárimag, indián rizs (vetőmaggal együtt)		...
1135	Bab (száraz), borsó (száraz), lóbab, disznóbab, homokibab, lencse, csicseriborsó, szegletes lednek, csillagfűrt (vetőmaggal és gabonakeverékkel együtt) szemes terménynek		...
1358	Burgonya (új- és vetőburgonya is)		...
1376	Cukorrépa (vetőmag nélkül)		...
1214	Káposztarepce és réparepce		...
1228	Napraforgó		...
1409	Rostkender és rostlen		...
9157	Zöldségfélék és szamóca szántóföldi vetésforgóban		...
9159	Egyéb fel nem sorolt szántóföldi növények		...
9165	Gyep (időszaki és állandó)		...
9200	Gyümölcsös (gyümölcsfák és bogyósok)		...
2002	Szőlő		...
9999	Összesen		...
9996	Öntözött terület átlagos nagysága az elmúlt három évben		...
9997	Alkalmazott öntözési módszer : árasztásos (1); barázdás (2); esőztető, mobil eszköz (3); esőztető, fix eszköz (4); csepegtető (5)		...
9998	Az öntözővíz forrása : fűrt/ásot kút, forrás (1); a gazdaságban található tó, víztározó (2); a gazdaságon kívüli tó, vízfolyás (3); vezetékes víz (4); öntözőcsatorna, árok (5); újrahasonított víz (6)		...

4. A SZÁNTÓ HASZNOSÍTÁSA, 2010. JÚNIUS 1. (1 hektár = 10 000 m²)

41. A szántóterület hasznosítása

kódja	megnevezése	Terület	
		hektár	m ²
a	b	c	
0111	Élelmezési, takarmányozási, ipari célra vetett növények és szaporítóanyagaik (= 43. tábla 9999/c)		...
0112	Zöldtrágyának fővetésként vetett növények		...
0113	Egyéb növények (kísérleti- és szőlő-, gyümölcsfaiskolák, karácsonyfatelepek) (≥ 54. tábla 9164/c+2156/c)		...
0130	Üvegház és fólia alatt termesztett növények (= 35. tábla 9999/d)		...
0121	június 1-ig betakarított és újra be nem vetett terület		...
0122	a művelési-ág változás folyamatban lévő változása		...
0123	kivitelezés alatt álló melioráció		...
0125	ugar		...
0127	kipusztult terület (árvíz, belvíz, kifagyás, aszály)		...
0128	az előzőekben felsoroltakon kívüli ok (pl. betegség) miatt		...
9999	Összes szántóterület (= 31. tábla 0100/c)		...
0140	ebből: köztes növényekkel is hasznosított terület		...

45. A szántó művelése és téli talajtakarás, 2009. június 1–2010. május 31.

46. A vetésforgóban lévő szántóterület aránya

0% (0); 1–24% (1); 25–49% (2);
50–74% (3); 75–100% (4)

Sor-szám	Megnevezés		Szántóterület	
			ha	m ²
a	b		c	
01	Talajművelési módszerek	Hagyományos (szántás, talajforgatás)	:	:
02		Talajkímélő (kismértékű, csökkentett)	:	:
03		Közvetlen vetés (nincs talajművelés)	:	:
04	A szántó talajának téli takarása	Szokásos téli növényzet (pl. őszi búza, őszi repce)	:	:
05		Takarónövényzet vagy ideiglenes növényzet	:	:
06		Növénymaradványok (pl. tarló, szalma, kukoricaszár)	:	:
07		Pusztá talaj	:	:
99	Technikai összesen		:	:

A hagyományos talajművelés a talaj ekével vagy tárcsával történő megfordításán – szántáson – alapul, amit ezt követően elegyengetnek. Talajkímélő művelés a talaj sekély (max.15 cm), megfordítás nélküli, lehető legkevesebb művelési eljárással történő művelése úgy, hogy a növényi maradványok legkevesebb 30%-a a talajfelszínen marad. Legfontosabb típusai a sávós (szalagos, zóna) és a bakhátas művelés. Közvetlen vetés esetében a talajt még vetés előtt sem bolygatják (nincs talajművelés), csak gyomirtószereket használnak, illetve talajtakarással előzik meg az eróziót és biztosítják a megfelelő talajállapotot.

A talaj téli takarása a talajeromlás és tápanyagveszteség csökkentése, a termőréteg védelme érdekében alkalmazott gazdálkodási gyakorlat, amikor a tél folyamán a talajfelszín növényekkel, növényi maradványokkal fedik. A téli talajtakarás történhet:

- **szokásos téli növényzettel:** őszel vetett, tél során fejlődő növények, amit a következő évben takarítanak be vagy legeltetésre használnak;
  - **ideiglenes takarónövényzettel:** elsősorban a talaj téli védelme érdekében vetett alacsony gazdasági jelentőségű növények, amelyeket nem takarítanak be vagy használnak legeltetésre, hanem tavasszal vetés előtt beszántanak;
  - **növényi maradványokkal:** a szántó takarása az előző tenyészidőszak növényi maradványaival függetlenül, hogy a maradványok helyben keletkeztek-e vagy a gazdálkodó hordta oda. Ősszel általában csak kultivátorozásra, fogastárcsázásra kerül sor, melynek során a növényi maradványok több mint 10%-ának a felszínen kell maradnia. Az árvakelést is itt kell számba venni.
- A pusztá talaj ősssel megművelt, be nem vetett vagy legfeljebb 10% növényi maradvánnyal borított szántó, amely a következő vetésig üres.

5.

ÜLTETVÉNYEK, 2010. JÚNIUS 1.

(1 hektár = 10 000 m²)

51. Gyümölcsfaültetvények

52. Bogyósgyümölcsös-ültetvények

Termék-jel	Megnevezés	Összes terület		ebből: termő	
		hektár	m ²	hektár	m ²
a	b	c		d	
2024	Alma	:	:	:	:
2031	Birs	:	:	:	:
2034	Cseresznye	:	:	:	:
2072	Dió	:	:	:	:
2067	Gesztenye	:	:	:	:
2032	Kajszi	:	:	:	:
2028	Körte	:	:	:	:
2064	Mandula	:	:	:	:
2035	Meggy	:	:	:	:
2068	Mogyoró	:	:	:	:
2041	Naspolya	:	:	:	:
2037	Nektarin	:	:	:	:
2036	Őszibarack	:	:	:	:
2038	Szilva, ringló	:	:	:	:
9201	Egyéb gyümölcsfa	:	:	:	:
9999	Összesen (≥ 400 m ²)	:	:	:	:

Termék-jel	Megnevezés	Összes terület		ebből: termő	
		hektár	m ²	hektár	m ²
a	b	c		d	
2053	Áfonya	:	:	:	:
2057	Bodza	:	:	:	:
2080	Fekete berkenye	:	:	:	:
2051	Fekete ribizske	:	:	:	:
2079	Homoktövis	:	:	:	:
2056	Josta (rikó)	:	:	:	:
2052	Kószméte (egres)	:	:	:	:
2046	Málna	:	:	:	:
2054	Málnaszeder	:	:	:	:
2050	Ribizske (piros/fehér)	:	:	:	:
2055	Szeder	:	:	:	:
2058	Egyéb bogyós	:	:	:	:
9999	Összesen (≥ 200 m ²)	:	:	:	:

53. Szőlő

54. Egyéb ültetvények

Termék-jel	Megnevezés	Összes terület		ebből: termő	
		hektár	m ²	hektár	m ²
a	b	c		d	
2005	Borszőlő	:	:	:	:
2003	Csemegeszőlő	:	:	:	:
2006	Egyéb szőlő	:	:	:	:
9999	Összesen (≥ 200 m ²)	:	:	:	:

Termék-jel	Megnevezés	Összes terület	
		hektár	m ²
a	b	c	
9164	Faiskola	:	:
2156	Karácsonyfa-ültetvény (szántón)	:	:
9163	Egyéb ültetvény (pl. kosárfűz, szarvasgomba)	:	:
9999	Összesen	:	:

6. ÁLLATÁLLOMÁNY, 2010. JÚNIUS 1.

60. Szarvasmarha és bivaly

Kód	Megnevezés		Darab
3041	1 évesnél fiatalabb borjú	vágásra	hímivarú
3044			nőivarú
3042		egyéb tartásra	hímivarú
3045			nőivarú
3023	1–2 éves szarvasmarha	hímivarú	
3025		nőivarú	vágásra (vágóüsző)
3026			egyéb
3029	2 évesnél idősebb szarvasmarha	hímivarú	
3033		üsző	vágásra (vágóüsző)
3034			egyéb (előhasi üsző)
3016		tehén	tejhasznú
3035			húshasznú
3036			kettős hasznosítású
9314	Bivaly	nőivarú tenyészállat	
9315		egyéb	
9319	Szarvasmarha és bivaly összesen		

61. Sertés

Kód	Megnevezés		Darab
3100	Malac, legfeljebb 20 kg		
3101	Süldő (20–50 kg között)		
3103	Hízósertés	51–79 kg	
3104		80–109 kg	
3105		110 kg és több	
3107	Koca	előhasi	
3109		egyéb vemhes	
3110		üres	
3111	Szűz kocasüldő		
3112	Tenyészkan		
3099	Sertés összesen		

62. Ló (póniló nélkül)

Kód	Megnevezés		Darab
3059	Csikó, átminősítésig		
3060	Kanca		
3061	Tenyészmén		
3062	Egyéb mén		
3063	Herélt ló		
3058	Ló összesen		
7202	ebből: igásló		

63. Juh

Kód	Megnevezés		Darab
3074	Bárány	választásig	
3075		választástól 1 éves korig	
3081	Anyajuh	egyéb	
3080		tejhasznú	
3077	Tenyészkos		
3082	Egyéb juh		
3072	Juh összesen		

64. Kecske

Kód	Megnevezés		Darab
3084	Előhasi		
3087	Anyakecske	egyéb	
3086		tejhasznú	
3089	Egyéb kecske		
3083	Kecske összesen		

65. Tyúkféle

Kód	Megnevezés		Darab
3116	Napos- és növendék, 3 hónaposnál fiatalabb		
3120	Tojóttyúk		
3124	Kakas (tenyésztésre)		
3131	Egyéb tyúkféle, 3 hónaposnál idősebb		
3115	Tyúkfélék összesen		
3117	3116-ból brojler (vágócsirke)		
3121	3120-ból tenyésztojást termelő tojóttyúk		

66. Lúd

Kód	Megnevezés		Darab
3140	Napos- és növendék, 3 hónaposnál fiatalabb		
3142	Tojólúd		
3143	Gúnár (tenyésztésre)		
3145	Egyéb lúd, 3 hónaposnál idősebb		
3139	Lúd összesen		

67. Kacsa

Kód	Megnevezés		Darab
3148	Napos- és növendék, 3 hónaposnál fiatalabb		
3150	Tojókacsa		
3151	Gácsér (tenyésztésre)		
3153	Egyéb kacsa, 3 hónaposnál idősebb		
3147	Kacsa összesen		

68. Pulyka

Kód	Megnevezés		Darab
3133	Napos- és növendék, 3 hónaposnál fiatalabb		
3135	Tojópulyka		
3136	Pulykakakas (tenyésztésre)		
3138	Egyéb pulyka, 3 hónaposnál idősebb		
3132	Pulyka összesen		

69. Egyéb állatfajok

Kód	Megnevezés		Darab
3154	Gyöngyös összesen		
3155	ebből: tojó		
3184	Házinyúl összesen		
3185	ebből: anyanyúl		
3190	Vágógalamb		
3191	Postagalamb		
3204	Tenyésztett prémes állatok		
3202	Méhcsalád		
3065	Szamár		
3066	Őszvér		
3193	Strucc		
3194	Emu		
9999	Technikai összesen (69. tábla adatai)		

7. MEZŐGAZDASÁGI TERMELESI MÓDSZEREK, 2009. június 1–2010. május 31.

71. A mezőgazdasági terület tágyázása

Sor-szám	Megnevezés			Szántó 0100	Gyümölcsös 0600	Szőlő 0500	Gyep 1300	Összesen 9999
a	b			c	d	e	f	g
01	Szerves-trágyázás	szilárd/mélyalmos trágya	trágyázott alapterület (hektár 1 tizedes)	:	:	:	:	:
02			ebből: azonnali beforgatás	:	:	:	:	:
03			kijuttatott trágyamennyiség (tonna 1 tizedes)	:	:	:	:	:
04		trágyalé/híg-trágya	trágyázott alapterület (hektár 1 tizedes)	:	:	:	:	:
05			ebből: azonnali bedolgozás, injektálás	:	:	:	:	:
06			kijuttatott trágyamennyiség (m ³ 1 tizedes)	:	:	:	:	:
07	Műtrágyázás	műtrágyázott összes alapterület (hektár 1 tizedes)		:	:	:	:	:
08		kijuttatott N-műtrágya mennyisége hatóanyagban (kg)		:	:	:	:	:
09	A gazdaság összes termeléséből az értékesített és/vagy térítés nélkül elszállított összes szerves-trágya aránya			0% (0); 1–24% (1); 25–49% (2); 50–74% (3); 75–100% (4)				

72. Trágyatárolás

Sor-szám	A használt tároló megnevezése	Összesen	ebből: fedett	Kapacitás	
				darab	egység
a	b	c	d	e	f
01	Szilárdtrágya-			m ²	
02	Hígtrágya-	tároló		m ³	
03	Trágyalé-			m ³	
04	ebből: derítő			m ³	
99	Technikai összesen				

A **szilárdtrágya-tároló** vízzáró felület (beton-) aljú, szigetelt, általában három oldalról fallal körülvett létesítmény.
 A **hígtrágya/trágyalé-tároló** nyitott vagy zárt vízzáró tartály, vagy bélelt derítő folyékony trágya tárolására. Trágyalétartálynak tekintendő az istállók alatti vagy azokhoz kapcsolt vízzáró akna vagy pince is.
 A **derítő** talajba ásott, általában négyszögletes, lejtős falú gödör, melynek felülete a mélységéhez képest jelentős.
 A **fedett trágyatárolót** fix, szabadon mozgó vagy a trágyalén úszó tető (betonfedő, vízhatlan ponyva, fém, műanyag stb.) takarja, hogy a csapadék ne hulljon bele, illetve az ammóniakibocsátás csökkenjen.

73. Az állattartás épületei

Sor-szám	Megnevezés	Épületek száma	Átlagos állatállomány	
				darab
a	b	c	d	
01	Szarvasmarha	Kötött tartás	szilárd- és hígfázisú trágyakezeléssel	
02			hígtrágyakezeléssel	
03		Kötetlen tartás	szilárd- és hígfázisú trágyakezeléssel	
04			hígtrágyakezeléssel	
05	Egyéb, fel nem sorolt tartás			
06	Sertés	Részleges rácspadló		
07		Teljes rácspadló		
08		Mélyalmos elhelyezés		
09		Egyéb, fel nem sorolt tartás		
10	Tojójtyúk	Mélyalmos elhelyezés		
11		Ketrecblokk	trágyakihordó szalaggal	
12			trágyaaknás	
13			cölöpös	
14			egyéb ketrecblokk	
15	Egyéb, fel nem sorolt tartás			
99	Technikai összesen			

A referenciaidőszak alatt az épületekben tartott **állatok átlagos száma**, tojójtyúk esetében csak azok, amelyek már tojnak vagy beállításra kerültek.
Kötött tartás: az állatok mozgásukban korlátozottak, folyamatosan az állásokban tartózkodnak; **kötetlen tartás:** az állatok szabadon mozognak az istálló teljes területén vagy azon belül kiképzett terekben.
Szilárd- és hígfázisú trágyakezelés esetében az istálló tömör padozata lejtős; a lejtő alján összegyűlt trágyás almot mechanikus módon távolítják el.
Hígtrágyakezelés esetén a padozatban rácsozott csatorna van vagy az egész felület rácspadozat, így az ürülék és a vizelet a padló alatti gödörbe (mélyaknába) jut. Az itt képződött hígtrágyát tartályba, derítőbe gyűjtik.
A sertések hagyományos almon tartása, ahol az almot rövidebb időközönként, rendszeresen eltávolítják, az egyéb épületek közé tartozik (09 sor).
Mélyalom: ürülékkel és vizelettel kevert nagy mennyiségű alom (szalma, forgács, fűrészpor stb.), melyet általában hosszabb időszakonként (több hónap) távolítanak el.
Ketrecblokk: szellőztetett, világítással ellátott vagy anélküli zárt tartóépület, ahol a tojók szintekben és sorokban elrendezett ketrecekben találhatóak. Az ürülék a ketrec alján átesve az alatta lévő mély aknában vagy csatornában gyűlik, vagy szállítószalaggal, illetve más (pl.: tolólapos) rendszerrel eltávolítják. A **cölöpös blokk** esetében az ürülék a ketrecek aljából szűkítésekén át egy elkülönített részbe (épület alsó szintje) potyog, ahol szellőztetéssel szárítva szilárd trágyát képez.

75. Tájéki jellemzők

Kód	Típus	A gazdaság által az elmúlt három évben	
		karbantartott	létesített
		igen (1); nem (2)	
a	b	c	d
01	Sövény		
02	Fasor		
03	Kőfal		

74. Legeltetés

Sor-szám	Megnevezés	Érték
a	b	c
01	A gazdaság területén	hektár
02	legeltetett terület	
03	legelőn tartás időtartama	hó
04	legeltetett állatok száma összesen	darab
05	legelőn tartás időtartama	hó

Legeltetett terület: a gazdasághoz tartozó összes gyepterület (kivéve a közbirtokot), amelyen a referenciaév folyamán legeltettek. A **közbirtokon** lévő legelő nem tartozik közvetlenül a gazdasághoz, hanem közhatalmi szervezetek (önkormányzatok, egyházközségek stb.) tulajdonában lévő terület, amelyen közös jogokat gyakorolnak.
Legelőn tartás időtartama a hónapok száma a referenciaév során, amit az állatok a legelőn töltöttek. Minimum 2 óra/nap legeltetés szükséges a legeltetési napként történő számbavételhez. Ha a különböző állatfajok (pl. szarvasmarha és juh) és/vagy kategóriák (pl. borjú és tehén) eltérő hosszúságú ideig vannak a legelőn, a leghosszabb időszakot kell felvenni.

